

EESTI TÖÖJÕU-UURING 2026

Küsimustiku täitmise juhend

Tallinn 2026

SISUKORD

1. UURINGU EESMÄRK	3
2. VALIM	3
3. PÕHIMÕISTED	4
4. LEIBKONNAKÜSITLUS	6
4.1. OSA X. TAASOTSIMINE	6
4.2. OSA YA. LEIBKONNA JA LEIBKONNALIIKMETE ÜLDANDMED	6
4.3. OSA YB. SUHTED LEIBKONNAS	7
4.4. OSA YC. DEMOGRAAFILISED ANDMED	8
4.5. OSA YD. LEIBKONNA SISSETULEK	9
5. ISIKUKÜSITLUS	10
5.1. OSA C. TÖÖTAMINE UURINGUNÄDALAL	10
5.2. OSA D. PÕHITÖÖ	12
5.3. OSA E. KÕRVALTÖÖD	24
5.4. OSA F. VAEGHÕIVE	25
5.5. OSA G. MITTETÖÖTAVA VIIMANE TÖÖKOHT	26
5.6. OSA H. TÖÖOTSINGUD	26
5.7. OSA I. TÖÖELU AASTA TAGASI	29
5.8. OSA PL. PLATVORMITÖÖ	30
5.9. OSA YE. HARIDUS	32
5.10. OSA J. ÕPINGUD	32
5.11. OSA K. TAUSTANDMED	34
5.12. OSA EV. EESTI 2035	36

1. UURINGU EESMÄRK

Eesti tööjõu-uuring (ETU) annab ülevaate Eesti elanike tööhõivest, töötusest, tööoludest ja tööturu muutustest. ETU eesmärk on hinnata usaldusväärselt Eesti tööturu olukorda ja saada ülevaade elanike majanduslikust aktiivsusest.

Esimeseks nüüdisaegseks tööjõu-uuringuks peetakse Ameerika Ühendriikides 1940. aastal tehtud uuringut. Euroopa tööjõu-uuringute ajalugu algas veidi hiljem, 1950. aastal Prantsusmaal. Euroopa Liidu (EL) riike hõlmava tööjõu-uuringuga tehti algust 1960. aastatel. Kesk- ja Ida-Euroopa riikide tööjõu-uuringutest saab rääkida alates 1990. aastatest, Eestis 1995. aastast.

Tööjõu-uuringutes kasutatakse rahvusvahelise tööorganisatsiooni (ILO) metoodikat, mis tagab eri riikide andmete võrreldavuse. Tööjõu-uuring on isiku-uuring – andmeid kogutakse otse inimestelt. Isikuküsitluse eelis võrreldes teiste andmeallikatega (ettevõtete uuringud, administratiivsed andmed) on see, et kaasatud on kogu tööealine elanikkond. Näiteks ettevõtete uuring ei hõlma ametlikult vormistamata töösuhtega töötajaid, töötukassa andmed kajastavad ainult seal registreerunud jne.

Statistikaamet korraldas esimese Eesti tööjõu-uuringu küsitluse 1995. aasta alguses (ETU 95).

1997.–1999. aastal toimus küsitlus II kvartalis. 2000. aastast alates küsitletakse inimesi ühtlaselt kogu aasta jooksul ning tulemused avaldatakse kvartalite ja aasta kohta. Tegemist on Eesti vanima aasta ringi tehtava isiku-uuringuga.

Alates 2021. aastast on Eesti tööjõu-uuringus kasutusel uus metoodika, mis vastab EL-i sotsiaalstatistika raammäärusele (IESS).

Eesti tööjõu-uuringu väljaarendamisel on peale Eesti andmekasutajate vajaduste järgitud ka EL-i tööjõu-uuringule esitatavaid nõudeid. EL-i tööjõu-uuringu alus on sellekohane EL-i määrus, mille järgi on kõik liikmesriigid kohustatud korraldama tööjõu-uuringut ja edastama selle andmed EL-i statistikaametile (Eurostat).

2. VALIM

Tööjõu-uuringu üldkogumisse kuuluvad isikud alates 15. eluaastast. Tööealisteks loetakse neid, kes on uuringunädalal 15–89-aastased. Valimi koostamisel on arvestatud vajadust maakondlike tööturuandmete järele. Selleks on Eesti 15 maakonda ja Tallinn jaotatud rahvaarvu järgi nelja rühma:

- Tallinn;
- neli suuremat maakonda (Harju (v.a Tallinn), Ida-Viru, Pärnu, Tartu);
- kümme väiksemat maakonda;
- Hiiu maakond.

Valimi koostamise aluseks on statistikaameti rahvastiku statistiline register – rahvastikustatistikas residentsusindeksi järgi residentidena arvestatud isikute loend. Küsitletavate kontaktandmed (nimed, elukoha aadress, telefonid, meiliaadressid) pärinevad rahvastikuregistri uusimast väljavõttest (üldjuhul aasta alguse seisuga).

Küsitlus algab uuringunädalale järgneval nädalal ja kestab kõige rohkem 3 nädalat.

Ankeet täidetakse valimis antud uuringunädala kohta. Seega pärast uuringunädalat leibkonda lisandunud liikmeid (nt vastsündinuid) leibkonnaliikmete nimekirja ei kanta. Tööjõu-uuringu ankeedis on kindla ajavahemiku kohta käivate küsimuste juures kuvatud ka vastavad kuupäevad. Küsituleja saab soovitada abivahendina **kalendrit**, mida vastaja võiks vaadata, et tal oleks küsitud ajavahemikus toimunud sündmusi lihtsam meenutada.

Uuringu valim on isikuvõrdeline. Iga valimisse sattunud isik toob uuringusse kaasa oma leibkonna.

Põhiandmed küsitakse kõikide leibkonnaliikmete kohta (uuringunädala viimase päeva seisuga). Isikuküsitluses küsitletakse peale valimisse sattunud isiku kõiki vähemalt 15-aastaseid leibkonnaliikmeid (sealhulgas tööealisi, kes uuringunädala viimasel päeval olid 15–89-aastased). Mõned küsimused esitatakse isikuküsitluses ka üle 89-aastastele leibkonnaliikmetele. Täpsemate tulemuste saamiseks küsitletakse iga leibkonda neljal korral: kahes järjestikusel kvartalis ja aasta möödudes samades kvartalites. Näiteks kui leibkond oli esmakordselt valimis selle aasta I kvartalis, siis küsitletakse teda ka II kvartalis ning järgmise aasta I ja II kvartalis. Igas kvartalis uueneb neljandik valimist, kolme neljandikku leibkondadest on juba varem küsitletud.

Esmakordsel küsitlemisel langevad välja leibkonnad, kus valimisse sattunud isik on surnud või kolinud alaliselt välismaale.

Leibkonna hargnemisel küsitletakse seda osa leibkonnast, kuhu kuulub algselt valimisse sattunud isik (kui valimiisik on surnud või välismaale läinud, siis väikseima liikmenumbriga isik). Igal küsitluskorral küsitletakse kõiki leibkonna tööelisi liikmeid, sh ka neid, kes on leibkonda juurde tulnud pärast esimest küsitluskorda. Leibkonnast lahkunud liikmed ja lahkumise põhjus märgitakse osas X.

Küsitlused korraldatakse telefoniintervjuu (CATI) või veebiintervjuuna (CAWI). Peamine küstlusmeetod on telefoniküsitlus, kuid on võimalik vastata ka veebis.

Uuring koosneb kahest osast: leibkonnaküsitlusest ja isikuküsitlusest. Leibkonnaküsitlusele vastab üks leibkonna 15–89-aastastest liikmetest, kelle valib leibkond ise. **Isikuküsitlusele vastab iga vähemalt 15-aastane leibkonnaliige iseenda kohta. Ainult erandjuhtudel on lubatud teha proxy- ehk asendusintervjuu:** kui mõni leibkonnaliige pole kättesaadav, siis võib tema eest ja tema kohta vastata mõni teine leibkonnaliige.

Küsitlusest langevad välja isikud, keda ei õnnestu kätte saada või kes kategooriliselt keelduvad küsitluses osalemast. Need väljalangenud moodustavad küsitluse kao. Küsitluse hea kvaliteedi tagab võimalikult madal kaoprotsent, st küsituleja ülesanne on kadu võimalusel vältida.

3. PÕHIMÕISTED

Eesti tööjõu-uuringu aluseks on rahvusvahelise tööorganisatsiooni välja töötatud mõisted, tänu millele saab uuringu tulemusi võrrelda ka teiste riikidega.

Tööjõu-uuringus käsitletakse rahvastikku residentsuse mõiste (alaline rahvastik) alusel. Isik, kes elab või kavatseb elada riigis (majandusterritooriumil) vähemalt aasta, on **alaline elanik**.

Kõik ühte leibkonda kuuluvad isikud on residendid seal, kus asub leibkonna majandushuvide keskus: s.o seal, kus leibkonnal on eluruumid, mida leibkonna liikmed käsitlevad ja kasutavad kui oma põhilist elukohta. Residendist leibkonnaliige jääb residendiks ka siis, kui ta reisib ajutiselt väljapoole majandusterritooriumi, sest tema majandushuvide keskuseks jääb endiselt see majandusruum, mille resident leibkond on.

Isikut peetakse **ajutiselt eemal viibivaks**, kui ta elab riigis alaliselt, kuid viibib või kavatseb viibida välismaal vähem kui aasta.

Rahvastiku majandusliku aktiivsuse uurimisel võetakse aluseks **tööealine rahvastik**. Tööealised on inimesed, kes on uuringunädalal 15–89-aastased.

2026. aastal loetakse tööealiseks ja küsitletakse kõiki neid, kes on:

- sündinud aastatel 1937–2010;
- sündinud 1936. aastal ja kelle sünnipäev on pärast uuringunädala lõppu (uuringunädalal olid 89-aastased);
- sündinud 2011. aastal ja kelle sünnipäev on enne uuringunädalat või uuringunädalal (olid või said uuringunädalal 15-aastaseks).

Leibkonnaküsitlus tehakse kõigi leibkonnaliikmete kohta. Isikuküsitluses küsitletakse vähemalt 15-aastasi leibkonnaliikmeid.

Üldjoontes jaguneb tööealine rahvastik kolmeks: **töötajad** ehk tööga hõivatud, **töötud** ning **majanduslikult mitteaktiivsed**. Töötajad ja töötud kokku moodustavad **majanduslikult aktiivse rahvastiku** ehk **tööjõu**.

Majanduslikult aktiivne rahvastik ehk tööjõud on isikud, kes soovivad töötada ja on võimelised töötama (hõivatute ja töötute summa).

Rahvastiku majandusliku aktiivsuse hindamiseks kasutatakse **tööjõus osalemise määra** (ka **aktiivsuse määr**). See näitaja leitakse tööjõu (hõivatute ja töötute koguarv) suhtena tööealisesse rahvastikku:

$$\text{tööjõus osalemise määr (aktiivsuse määr)} = \text{tööjõud} / \text{tööealine rahvastik}$$

Majanduslikult passiivse ehk **mitteaktiivse rahvastiku** moodustavad need, kes ei soovi töötada või ei saa seda mingil põhjusel teha, näiteks on kodused, mittetöötavad õppurid, puudega inimesed jne.

Tööhõive muutuste kirjeldamiseks ning analüüsimiseks kasutatakse **tööhõive määra**, mis leitakse kõigi töötajate suhtena tööealisesse rahvastikku:

tööhõive määr = hõivatud / tööeline rahvastik

Tööpuuduse ulatuse hindamiseks ja selle muutuste analüüsimiseks kasutatakse **tööpuuduse määr** ehk **töötuse määr**, mis leitakse kõigi töötute suhtena tööjõusse (töötajate ja töötute koguarv):

töötuse määr = töötud / tööjõud

Töötaja ehk (tööga) **hõivatu** on isik, kes uuritava perioodil:

- töötas vähemalt ühe tunni ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena;
- töötas otsese tasuta pereettevõttes või oma talus;
- ajutiselt ei töötanud puhkuse, haiguse, emapuhkuse, isapuhkuse, lapsendajapuhkuse või tööalase koolituse tõttu;
- oli vanemapuhkusel ja sai või omab õigust saada tööga seotud tulu või hüvitisi (vanemahüvitist) või viibib vanemahüvitise lõppemise järel eeldatavalt vanemapuhkusel vähem kui kolm kuud;
- oli ajutiselt töölt eemal muudel põhjustel ja eeldatav töölt puudumise aeg on vähem kui kolm kuud;
- oli hooajatööline väljaspool tööhooaega, juhul kui ta jätkas regulaarselt tööga seotud ülesannete või kohustuste (v.a juriidiliste või administratiivsete kohustuste) täitmist;

Uuringunädalal töötavaks loetakse kõik, kes töötasid uuringunädalal vähemalt ühe tunni. Selline määratlus on tingitud vajadusest piiritleda töötust kui töö täielikku puudumist. Ajutise mittetöötamise peamine kriteerium on formaalse töösuhte säilimine tööandjaga (ettevõtja puhul ettevõtte säilimine). Ajutise mittetöötamise põhjus võib olla näiteks puhkus, emapuhkus, isapuhkus, lapsendajapuhkus, haigus, täiendus- või ümberõpe, streik jne.

Isikuid, kes töötavad vabatahtlikuna, on tasutamata praktiliselt, omavad isiklikuks kasutuseks mõeldud tootmisettevõtteid, ei loeta tööjõu-uuringu kontekstis töötajate hulka.

Lähtudes töötatud tundidest, võib töötajad jaotada **täis- ja osaaajaga töötajateks**. Osaaajaga töötajateks loetakse hõivatud, kes töötavad nädalas alla 35 tunni. Erand on ametid või vanuserühmad, millele on seadusega kehtestatud lühendatud tööaeg.

Töötajate allkategorooria on **vaeghõivatud**. Vaeghõivega on tegemist siis, kui isik ei tööta täisajaga, kuid soovib rohkem töötada ja on valmis lisatööd kohe (kahe nädala jooksul) vastu võtma.

Töötu on isik, kelle puhul on täidetud korraga kolm tingimust:

- ta on ilma tööta (ei tööta hetkel mitte kusagil ega puudu ajutiselt töölt);
- ta on töö leidmisel valmis kohe (kahe nädala jooksul) tööd alustama;
- ta otsib aktiivselt tööd.

Aktiivselt töö otsimiseks peetakse seda, kui inimene on teinud mõnda alljärgnevast:

- pani üles töotsimiskuulutuse või vastas töökuulutusele;
- jälgis töökuulutusi;
- pani üles või uuendas veebis oma CV-d;
- pöördus otse tööandja poole;
- pöördus töö leidmiseks sugulaste või tuttavate poole;
- pöördus töötukassa poole;
- pöördus töövahendufirma poole;
- käis tööandja juures intervjuul, tegi testi või eksami;
- tegi ettevalmistusi ettevõtluse alustamiseks või talu rajamiseks.

Hooajatöötajaid, kes uuringunädala jooksul ei tööta (hooajavälise aja tõttu), kuid kes eeldatavalt naasevad sellele tööle, loetakse töö leidnud isikuteks.

Eraldi käsitletakse neid mittetöötavaid isikuid, kes sooviksid töötada ja oleksid valmis töö olemasolu korral seda ka kohe alustama, kuid kes ei otsi aktiivselt tööd. Aktiivselt ei otsita tööd peamiselt põhjusel, et ei usuta töö leidmise võimalusse. Selle põhjuseks võib olla sobiva töö puudumine lähikonnas, vanus (liiga vana või liiga noor) jne. Nende isikute puhul kasutatakse mõistet **heitunud isikud** ja nad jäävad mitteaktiivsetena tööjõu koosseisust välja.

4. LEIBKONNAKÜSITLUS

Eesmärk

Leibkonnaküsitluse eesmärk on fikseerida küsitleva leibkonna suurus ja tüüp, mis on ühed sotsiaaltatistika põhinäitajad. Küsimused soo, vanuse ja perekonnaseisu kohta võimaldavad analüüsida tööturu muutusi eri rahvastikurühmades. Leibkonnaküsitlusele vastab üks leibkonna 15–89-aastastest liikmetest, kelle valib leibkond ise. **NB!** Leibkonna nimekirja ei kanta neid isikuid, kes on leibkonda tulnud pärast uuringunädala lõppu (nt vastsündinud).

Mõisted

Sünniriik – praeguse haldusjaotuse järgne riik, kus küsitlev on sündinud või mis oli tema ema peamine elukohariik küsitleva sünnihetkel.

Seaduslik perekonnaseis – vallaline, abielus, registreeritud kooselus, lahutatud või lesk vastavalt Eesti (või muu riigi) seadustele. See on juriidiline seisund ja võib erineda tegelikust perekonnaseisust – vallaline, vabaabielus, abielus, registreeritud kooselus, lesk, lahutatud või lahus elav.

4.1. OSA X. TAASOTSIMINE

Eesmärk

Osa X eesmärk on fikseerida valimileibkondade koosseis ja kordusküsitlustel koosseisu muutused. Uusi liikmeid selles osas ei märgita.

X4–X5. Selgitatakse välja need leibkonnaliikmed, kes enam sellesse leibkonda ei kuulu, ja nende lahkumise põhjus.

Valimiisiku lahkumise põhjuseks võib märkida ainult variandi 2 („Surnud”) või 3 („Suundumine välismaale (kauemaks kui 1 aastaks”). Muul juhul peab valimiisik kuuluma küsitlevasse leibkonda.

Oluline on vahet teha, **kas isik** viibib institutsioonis (kollektiivses asutuses, nt haiglas, vanglas, sõjaväes vm) või välismaal ajutiselt ja **kuulub ikkagi leibkonda** või viibib seal pikka aega (kauem kui aasta), misjuhuks teda leibkonnaliikmete hulka ja seega ka **uuringusse ei arvata**.

Ajutiselt eemal viibijad on leibkonnaliikmed, kes on säilitanud majanduslikud sidemed leibkonnaga. Eemalviibimise ajutisus tähendab eelkõige seda, et pärast lähetuse, õpingute vms tegevuse lõppu pöördub eemalviibija eeldatavalt leibkonna juurde tagasi. Kas side eemalviibijaga on piisav, et teda leibkonna liikmeks lugeda, jääb üldjuhul küsitleva otsustada. Kui eemalviibiv leibkonnaliige on loonud oma perekonna ja elab püsivalt eraldi, ei peeta teda küsitleva leibkonna liikmeks, kuigi tal võib näiteks olla vanematekodus endiselt oma tuba ja ta võib saada regulaarset majandusabi.

4.2. OSA YA. LEIBKONNA JA LEIBKONNALIIKMETE ÜLDANDMED

Y. Leibkonnaliikmete arvu määramisel tuleb lähtuda leibkonna määratlusest. Leibkond on põhiliselt ühises eluruumis, st ühel aadressil elavate isikute rühm, kes kasutab ühiseid rahalisi ja/või toiduressursse. Ühiste rahaliste ressursside kasutamine tähendab, et panustatakse leibkonna sissetulekusse ja/või saadakse kasu leibkonna sissetulekust.

Leibkonda kuuluvad isikud on leibkonna liikmed. Leibkond on ka üks elav isik. Üheks leibkonnaks ei loeta korterikaaslast, juhul kui nad elavad koos vaid eluruumi pärast ja jagavad omavahel ainult eluruumiga seotud kulusid, mitte aga sissetulekut.

Leibkonna liikmed on:

- alaline elanik, kui ta kasutab leibkonnaga ühiseid rahalisi ja/või toiduressursse;
- allüürnik, kostiline, külaline, leibkonnas elav koduteenija või lapsehoidja, kui ta kasutab leibkonnaga ühiseid rahalisi ja/või toiduressursse ja kui kehtib vähemalt üks kahest: tal ei ole mujal omaette leibkonda või ta plaanib viibida leibkonnas vähemalt 12 kuud;
- ajutiselt (puhkuse, töö, õpingute vm tõttu) eemal viibiv leibkonnaliige, kui ta kasutab leibkonnaga ühiseid rahalisi ja/või toiduressursse, ei kuulu kusagil mujal omaette leibkonda ja kavatseb eemal viibida alla 12 kuu;

- õpingute või töö tõttu kodust eemal viibiv leibkonnaliige (olenemata eemalviibimise kestusest), kui kehtivad kõik järgmised tingimused: ta kasutab leibkonnaga ühiseid rahalisi ja/või toiduressursse, ei kuulu kusagil mujal omaette leibkonda, on mõne leibkonnaliikme abikaasa või laps ja hoiab ikka veel tihedaid suhteid leibkonnaga ning peab leibkonna elukohta oma peamiseks elukohaks;
- haiglas, pansionis, ühiselamus või mõnes muus institutsioonis (kollektiivses asutuses) viibiv leibkonnaliige, kui ta kasutab leibkonnaga ühiseid rahalisi ja/või toiduressursse ja tema tegelik või plaanitav eemalviibimise aeg on alla 12 kuu.

Isikut peetakse leibkonna liikmeks, kui ta tavapärane elukoht on selles leibkonnas.

YA1. Telefoniküsitluses ei tohi sugu määrata vastaja hääle järgi, vaid küsimus tuleb igal juhul ette lugeda.

YA2. Kui tegelik ja ametlik sünniaeg erinevad, tuleb vastuseks märkida ametlik sünniaeg.

YA3. Seaduslik ja tegelik perekonnaseis võivad erineda. Näiteks kui leibkonnaliige on seaduslikus abielus, kuid oma abikaasaga koos ei ela, on tema seaduslik perekonnaseis ikkagi „abielus“. Kui leibkonnaliikme seaduslik abikaasa on surnud ja leibkonnaliige on vabaabielus, on tema seaduslik perekonnaseis „lesk“.

Vastusevariant „**Vallaline, ei ole olnud seaduslikus abielus ega registreeritud kooselus**“ tuleb valida, kui isik pole kunagi olnud seaduslikus abielus ega registreeritud kooselus ei Eesti ega mõne teise riigi seaduste kohaselt.

Vastusevariant „**Seaduslikus abielus**“ tuleb valida, kui isik on astunud seaduslikku abiellu ja see ei ole lõppenud abikaasa surma või seaduslikult vormistatud abielulahutusega (ka juhul, kui lahutusprotsess veel käib), olenemata sellest, kas abikaasad tegelikult koos elavad või mitte. Seaduslikuks tunnistatakse Eestis sõlmitud abielu, mille kohta on koostatud perekonnaseisuasutuses abieluakt. Seaduslik võib olla ka mõnes teises riigis selle riigi seaduste järgi sõlmitud abielu. Eesti seaduste kohaselt saab abielluda vähemalt 18-aastane isik. Nooremad ametlikult abielluda ei saa. Kuni 31. detsembrini 2023 said Eestis abielluda mees ja naine. Alates 1. jaanuarist 2024 saavad Eestis abielluda ka samast soost inimesed.

Vastusevariant „**Registreeritud kooselus**“ tuleb märkida, kui isik on sõlminud kooselulepingu 2016. aasta 1. jaanuaril kehtima hakanud kooseluseaduse järgi või registreerinud partnerluse mõnes teises riigis kehtiva samasisulise seaduse järgi.

Vastusevariant „**Lahutatud**“ tuleb märkida, kui isiku (viimane) seaduslik abielu lahutati ja ta ei ole uuesti seaduslikult abiellunud või kui (viimane) registreeritud kooselu on lõpetatud poolte kokkuleppel.

Vastusevariant „**Lesk**“ tuleb valida, kui leibkonnaliikme viimane seaduslik abielu lõppes abikaasa surmaga või registreeritud kooselu elukaaslase surmaga.

YA4. Seaduslik ja tegelik perekonnaseis võivad erineda. Näiteks võib leibkonnaliige olla seaduslikus abielus, kuid oma seadusliku abikaasaga mitte koos elada.

YA5. Vabaabieluks peetakse seadustamata abielulist kooselu ehk registreerimata abielu. Seaduslik ja tegelik perekonnaseis võivad erineda. Näiteks võib leibkonnaliige olla seaduslikus abielus ühe inimesega, kuid elada vabaabielus kellegi teisega.

4.3. OSA YB. SUHTED LEIBKONNAS

YB1. Suhted tuleb kirja panna ridade kaupa, kõigepealt küsitakse liikme järjekorranumbriga 02 suhet liikmesse järjekorranumbriga 01, seejärel liikme 03 suhet liikmesse 01, seejärel liikme 03 suhet liikmesse 02 jne.

Näide. Kui esimene liige on teise liikme poeg, siis teine liige on esimese liikme isa või ema.

Kirja tuleb panna kõikide leibkonnaliikmete suhted kõikide teiste leibkonnaliikmetega.

Abikaasa/elukaaslane on seaduslik abikaasa, registreeritud elukaaslane või vabaabielukaaslane.

Laps on nii lihane kui ka ametlikult lapsendatud (adopteeritud) laps.

Kasulaps – kui leibkonnas on lapsevanema elukaaslane, kes ei ole lapse lihane vanem ega last ametlikult lapsendanud (adopteerinud), tuleb laps märkida tema **kasulapseks** olenemata sellest, kas leibkonnaliikmed ise seda terminit kasutavad või mitte.

Miniana/väimehena ja ämmana/äiana lähevad isikud arvesse ka siis, kui tegemist on vabaabieluga.

Vanavanemateks peetakse inimese vanemate vanemaid, olenemata sellest, kas ta on lihane, adopteeritud või kasulaps. Kui leibkonnas on inimese vanema elukaaslase ema või isa, kes ei ole tema lihane vanavanem, tuleb ta märkida **vanavanemaks** olenemata sellest, kas leibkonnaliikmed ise seda terminit kasutavad või mitte.

Lapselasteks märgitakse inimese lapse lapsed, olenemata sellest, kas tegemist on lihase, adopteeritud või kasulaptega. Kui leibkonnas on inimese lapse elukaaslase laps, kes ei ole tema lihane lapselaps, tuleb ta märkida **lapselapse**ks olenemata sellest, kas leibkonnaliikmed ise seda terminit kasutavad või mitte.

Õena/vennana lähivad lisaks samade vanemate lastele arvesse ka poolõed ja -vennad ning kasuõed ja -vennad (sh ema või isa elukaaslase lapsed)

Muu sugulane on näiteks onu või tädi, nende lapsed, elukaaslase vanavanemad jt.

Muu mittesugulane on inimene, kellega elatakse ühes leibkonnas, aga ei olda suguluses, näiteks üheskoos elavad tudengid.

YB3b. Märkige koht, kus leibkonnaliige veedab suurema osa oma vabast ajast.

Leibkonnaliikme elukohaks märkige leibkonna elukoht, kui leibkonnaliige on:

- üldhariduskooli õpilane või põhikooli lõpetamise järel kutseõppes õppiija, kes nädala sees viibib õpingute tõttu eemal, kuid nädalavahetuse veedab leibkonna eluruumis;
- töötaja, kes viibib töö tõttu nädala sees leibkonna juurest eemal, kuid nädalavahetuse veedab leibkonna eluruumis;
- laps, kes elab kahes elukohas vaheldumisi ja veedab võrdselt aega mõlema vanemaga ning viibib intervjuu ajal leibkonna eluruumis.

Erandjuhul võib leibkonnaliikme elukohaks märkida leibkonna elukohta, kui leibkonnaliige on:

- ühiselamus elav üliõpilane või keskhariduse baasil kutseharidust omandav õpilane, kellel on säilinud leibkonnaga majanduslikud (rahalised) sidemed ja kes ei ole ühegi teise leibkonna liige;
- töötaja, kes viibib töö tõttu pikemalt eemal, kuid panustab märkimisväärselt leibkonna sissetulekusse ega ole ühegi teise leibkonna liige.

Kui laps elab kahes elukohas vaheldumisi ja veedab võrdselt aega mõlema vanemaga, võib **erandjuhul** määrata tema elukohaks selle vanema elukoha, kes saab lapsega seotud hüvitisi (või nende puudumisel panustab rohkem lapsega seotud kuludesse).

4.4. OSA YC. DEMOGRAAFILISED ANDMED

YC3. Sünniriik on riik, kus isiku sünni ajal elas tema ema. Riigi nimi tuleb märkida praegu kehtiva haldusjaotuse järgi. Kui sellist riiki loetelus ei ole, tuleb kirjutada riigi nimi väljale „Ei leia loendist“. Pikema selgituse saab vajaduse korral kirjutada kommentaariväljale.

YC4A–YC4B. Kui isik on sündinud välisriigis, kirjutatakse tema Eestisse elama asumise aasta. Kui isik on Eestisse elama asunud mitu korda, pannakse kirja viimane Eestisse elama asumise aasta. Sellel või eelmisel aastal Eestisse elama asunutel märgitakse ka kuu.

Kui isik on sündinud Eestis, kuid elanud mitu korda välismaal, märgitakse viimast Eestisse elamise asumise aasta. Juhul kui isik on elanud väljaspool Eestit alla aasta, siis seda kirja ei panda.

YC4i. Juhul kui isikul on nii lihane kui ka kasuvanem, tuleb ära märkida selle vanema sünniriik, kes tegelikult lapse kasvatamisel osales. Kui isikul on kaks samast soost vanemat, võib olenemata soost ühe vanema sünniriigi kirjutada lahtrisse „isa sünniriik“ ja teise vanema sünniriigi lahtrisse „ema sünniriik“.

Riigi nimi tuleb valida praegu kehtiva haldusjaotuse järgi. Erandiks on aastatel 1920–1945 Eesti Vabariigi endisel territooriumil (s.o Petserimaal või Narva jõe tagusel alal) sündinud isikud. Nende sünniriik ei lähe kirja praegu kehtiva haldusjaotuse järgi, vaid kõigepealt tuleb valida „Välisriik“ ja järgmises küsimuses variant „Eesti Vabariigi endine territoorium Petserimaal ja Narva jõe tagune ala“.

YC4e. Juhul kui isikul on nii lihane kui ka kasuvanem, tuleb ära märkida selle vanema sünniriik, kes tegelikult lapse kasvatamisel osales. Kui isikul on kaks samast soost vanemat, võib olenemata soost ühe vanema sünniriigi kirjutada lahtrisse „isa sünniriik“ ja teise vanema sünniriigi lahtrisse „ema sünniriik“. Riigi nimi tuleb valida praegu kehtiva haldusjaotuse järgi. Erandiks on aastatel 1920–1945 Eesti Vabariigi endisel territooriumil (s.o Petserimaal või Narva jõe tagusel alal) sündinud isikud. Nende sünniriik ei lähe kirja praegu kehtiva haldusjaotuse järgi, vaid

kõigepealt tuleb valida „Välisriik“ ja järgmises küsimuses variant „Eesti Vabariigi endine territoorium Petserimaal ja Narva jõe tagune ala“.

4.5. OSA YD. LEIBKONNA SISSETULEK

Vt „Sotsiaaluuringute ankeedi üldjuhend (2026)“.

5. ISIKUKÜSITLUS

Ankeet täidetakse valimis antud uuringunädala kohta. Isikuküsitlusele vastab iga vähemalt 15-aastane leibkonnaliige iseenda kohta. Ainult erandjuhtudel on lubatud teha *proxy*- ehk asendusintervjuu. Viimast nelja nädalat puudutavad küsimused käivad uuringunädala ja sellele eelnenud kolme nädala kohta ning üldjuhul on ankeedis kuvatud ka konkreetsed kuupäevad. Kindlat ajavahemikku puudutavatele küsimustele on kergem vastata, kui soovitada vastajal vaadata kalendrisse.

5.1. OSA C. TÖÖTAMINE UURINGUNÄDALAL

Eesmärk

Osa C ülesanne on fikseerida küsitletava seisund uuringunädalal ja sellest sõltuvalt jätkata osaga D või liikuda küsitluses edasi osasse G.

Mõisted

Töötamine – isik töötas uuringunädalal vähemalt ühe tunni ja sai (saab) selle eest tasu. Töö on peale palgatöö ka ettevõtetus, talupidamine, vabakutselisena tegutsemine, individuaaltöö, samuti otsese palgata töö pereliikmele kuuluvas talus või ettevõttes jne. Tööjõu-uuringu seisukohalt pole oluline, kas töö oli ametlikult vormistatud või kas tegu oli täis- või osaaajatööga. Töö on ka ebaseaduslik sissetulekut andnud tegevus, kui küsitletav seda nimetab, samuti juhutöö, kui isik töötas uuringunädalal vähemalt ühe tunni.

Ühe tunni kriteeriumi rakendamine on tingitud vajadusest piiritleda töötus kui töö täielik puudumine. Töötavate isikute jaotust töökoormuse järgi aitab selgitada töötundide fikseerimine.

Õpipoised ja praktikandid loetakse uuringunädalal töötanuks ainult siis, kui nad saavad praktilisel viibimise eest **tasu** (palka, praktikatoetust vms). Tasustamata praktilisel viibimist töötamiseks ei loeta.

Ettevõtlusega tegelev isik loetakse uuringunädalal töötanuks, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- isik töötab oma firmas, talus või tegeleb erapraksisega tulu teenimise eesmärgil, ka juhul, kui tulu tegelikult ei saada;
- isik kulutab aega firma, talu või erapraksise toimimiseks, ka juhul, kui tegelikult midagi ei müüda, teenuseid ei pakuta, midagi ei toodeta (näiteks talupidaja tegeleb hooldustöödega, arhitekt ootab kliente, kalur parandab paati või võrke, isik osaleb seminaril jms);
- isik kulutab aega firma, talu või erapraksise alustamiseks (näiteks ostab või seab töökorda seadmeid, rendib ruume, tellib varustust jms).

Isik, kes töötab oma talus (põllumajanduslikus majapidamises), loetakse uuringunädalal töötanuks, kui vähemalt osa toodangust läheb müügiks. Ei ole oluline, et toodangut müüdaks uuringunädalal, vaid et tavaliselt (osa) toodangut müüakse.

Palgatöötaja, kes oli terve uuringunädala koolitusel, loetakse töötanuks, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- osales koolitusel tööandja nõudmisel;
- koolitus toimus tööajal;
- koolitus oli otseselt seotud praeguse töökohaga.

Töötavateks loetakse ka need, kes uuringunädalal ajutiselt töölt puudusid. Ajutiselt töölt puudumine – isiku töötamine on ajutiselt katkenud, ta eeldab teatud aja pärast töö jätkumist, töölt puudumine kestab kuni kolm kuud.

Näited

- Isik, kes töötas uuringunädalal oma talus, kus toodetakse müügiks, aga uuringunädalal ei müüdnud midagi, sest ei olnud saagikoristuse aeg, on töötav.
- Isik, kes töötas oma talus, kus toodangut ei müüda (toodetakse ainult oma tarbeks), ei ole töötav.
- Isik, kes ehitab maja eesmärgiga teenida tulu (maja välja üürides või müües), on töötav.
- Isik, kes ehitab maja ainult oma perekonna jaoks, ei ole töötav.

- Registreeritud töötu, kes uuringunädalal osales töötukassa suunamisel tööharjutusel, -praktilal või vabatahtlikul tööl, mille eest ta saab tasu, ei ole töötav.
- Isik, kes teeb vabatahtlikku tööd, mille eest tasu ei maksta (näiteks tasuta hoolekandetöö kiriku juures, tasuta töö hooldekodus, tasuta töö MTÜ-s), ei ole töötav.
- Isik, kes viibib ema- või isapuhkusel, on töötav.
- Isik, kes viibib vanemapuhkusel, on töötav, kui ta saab tööga seotud tulu või hüvitisi või tema eeldatav vanemapuhkusel oleku aeg on lühem kui 3 kuud.

Juhised

Väga oluline on uuringunädal täpselt kindlaks määrata. Küsituleja loeb ette osa alguses oleva teksti koos täpsete kuupäevadega nädala alguse (esmaspäev) ja lõpu (pühapäev) kohta. Uuringunädala kohta käivate küsimuste juures on kuvatud ka uuringunädala kuupäevad.

C01, C03a, C02a. Küsimuste eesmärk on teha kindlaks, kas küsitletav uuringunädalal töötas või mitte. Küsimused on üles ehitatud põhimõttel, et iga järgmine küsimus laiendab töö mõistet: küsimuses C03a laiendatakse seda ilma otsese tasuta pereettevõttes või talus töötamise, küsimuses C02a ajutise töölt puudumise võrra. Niisuguse laiendamise eesmärk on kõigi töötavate isikute maksimaalne fikseerimine.

Niipea kui vastus mõnele küsimusele jadast C01, C03a, C02a on jaatav, järgmisi küsimusi enam ei esitata, vaid asutakse põhitööosa (osa D) täitmisele. Kui vastused küsimustele C01, C03a ja C02a järgnevatele küsimustele jäävad vaatamata töö mõiste laiendamisele eitavaks, jätkatakse küsitlust osast G (mittetöötava viimane töökoht).

NB! Küsimustele C01, C03a ja C02a ei ole lubatud vastamata jätta, sest need on vajalikud vastaja suunamiseks ankeedi järgmistesse osadesse.

Kui küsitletaval on mitu töökohta ja ta oli uuringunädalal põhitöökohalt puhkusel, arvestage küsimusele C01, C03a ja C02a vastamisel põhitöökohta.

C05a–C09a. Küsimustega selgitatakse välja töölt ajutiselt puuduvad isikud. Palgatöötajate puhul on töölt puudumine ajutine juhul, kui säilib suhe tööandjaga. Oluline on tähele panna, et põhimõtteliselt on töölt ajutiselt puuduvad vaid need isikud, kellel on mingi püsivam töösuhe. Juhutöötajaid töölt puudujate hulka ei arvata, sest neil püsivam töösuhe puudub. Ka hooajatöötajaid, kel puudub aastaringne töösuhe, ei arvestata väljaspool tööhooaega ajutiselt puuduvaks. Tööleasujaid, kellel on olemas töö alustamise kokkulepe (seega töösuhe), kuid kes pole veel tegelikult tööle asunud, ei loeta ajutiselt töölt puuduvaks, vaid töötuks. Erandi moodustavad viimati nimetatute seas vaid isikud, kes on kokkulepitud töö esimesel päeval haigestunud. Nende puhul on ajutine puudumine seisundina aktsepteeritav.

Ettevõtjate (nii tööandjate, üksikettevõtjate kui ka talupidajate) ja palgata peretöötajate puhul on ajutiselt töölt puudumise eelduseks ettevõtte (jätkuv) olemasolu, mis võimaldab pärast tööle naasmist taas tegevust jätkata. Ettevõtte on jätkuvalt olemas, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:

- masinad või seadmed, millesse isik on raha investeerinud, on ettevõtte tegevuses tema enda või tema palgatöötajate kasutuses;
- kontor, ladu, talu vm ärihoone on kasutusel;
- ettevõtte kohta on avaldatud infot äriteatmikis, reklaamlehes vms.

Ettevõtte ajutise sulgemise tõttu saab väljaspool hooaega lugeda ajutiselt puuduvateks rannarestoranide, -kioskite jms sesoonsete ettevõtete töötajaid ainult juhul, kui neil on kokkulepe tööle naasmiseks ja tööandja maksab jätkuvalt tasu, mis moodustab vähemalt 50% tavalisest töötasust.

C05a. Ajutise töölt puudumise põhjuseks võib olla korraline puhkus, sundpuhkus, riigipühad, enda haigus või vigastus jms. Märkige vastuseks ainult üks põhjus. Kui küsitletaval on mitu põhjust, siis märkige see, mille tõttu ta puudus kõige rohkem tunde.

NB! Tähelepanelik tuleb olla ema- ja vanemapuhkusel olijate puhul. Vanemapuhkusel olijal peab laps olema sündinud. Kui laps on veel sündimata, on tegemist emapuhkusega ja see võib jätkuda ka lapse sünni järel.

C06b. Küsimus esitatakse neile, kes märkisid ajutise töölt puudumise põhjuseks vanemapuhkuse. Vanemapuhkust antakse lapse emale või isale kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni. Vanemapuhkust võib anda ka lapse hooldajale, kui ema või isa kumbki seda puhkust ei kasuta. Vanemapuhkuse ajal makstakse vanemahüvitist perehüvitiste seaduse järgi.

C07a. Kontrollitakse ajutise töölt puudumise esimese kriteeriumi täidetust, s.o eeldatavat tööle tagasipöördumist. Tööülesannete all on mõeldud näiteks renoveerimis- või hooldustöid, valvamist jms, kuid mitte juriidilisi ega administratiivseid kohustusi jms.

C09a. Ajutiselt töölt puudumise määratlemise teiseks kriteeriumiks on töölt puudumise kestus. Kuni kolm kuud kestvate ajavahemike puhul on tegemist ajutise töölt puudumisega. Kui küsitletav ei oska öelda, kui kaua ta veel töölt puudub, siis arvestage ainult juba puudunud aega, s.o aega momendist, kui ta viimati töötas kuni uuringuajal lõpuni. Oodatav töölt puudumise aeg käib ainult töölt puudumise peamise põhjuse kohta. Näiteks kui vastaja on vanemapuhkusel, siis ema- või isapuhkuse aega puudunud aja hulka ei arvestata. Kui vanemapuhkusel olev vastaja oli varem saanud vanemahüvitist, kuid uuringuajal enam ei saanud, siis tuleb lugeda puudumise pikkust alates vanemahüvitise maksete lõppemisest.

C14. Kõrvaltöö, mida vastaja tavaliselt teeb, kuid millel ta töötas uuringuajal 0 tundi (näiteks puudumise tõttu) tuleb arvesse võtta. Kui inimene töötab samal ajal nii oma firmas kui ka era- või avaliku sektori tööandja juures (nt arstid, kellel on erapraksis ja kes töötavad ka haiglas), tuleb see arvesse võtta kahe eraldi tööna.

Kui ettevõtja tegeleb ühes firmas mitme eri ülesandega, tuleb see arvesse võtta ühe tööna. Kui ettevõtjal on kaks ettevõtet (sh kaks eri kohalikku üksust), tuleb seda arvestada kahe tööna.

Palgatöötajatel, kellel on mitu töölepingut, tuleb iga lepingut arvestada kui eri tööd. Juhutöötajatel tuleb iga töölepingut lugeda eri tööna.

Ettevõtjatel on nii palju töökohti, kui mitut firmat neil on või kui mitme firma kaasomanikud nad on, olenemata klientide arvust.

Tasustamata vabatahtlikku tööd siin ei arvestata, kuid arvesse läheb ilma otsese tasuta töötamine pereettevõttes.

5.2. OSA D. PÕHITÖÖ

Eesmärk

Osas D kogutakse andmeid küsitletava põhitöökoha kohta uuringuajal. Nende andmete põhjal saadakse hinnangud tööhõive määra ja tööga hõivatute jaotuse kohta tegevusala, ametiala, hõivestatuse, ettevõtte omaniku liigi jms järgi, mis on tööhõive põhilised näitajad.

Ettevõtte/asutuse allüksuse töötajate arvu järgi analüüsitakse väikestes ja suurtes töökollektiivides töötajate erinevusi.

Töökoha asukoht, kaugus elukohast ja tööleminekuks kuluv aeg võimaldab analüüsida liikumisi tööturul – hinnata ajutiselt välismaal töötamise ulatust, Eesti-siseseid liikumisi (näiteks kui palju inimesi käib Tallinnas tööl väljastpoolt Tallinna), töö- ja elukoha vahelise kauguse muutusi jms.

Töötundide fikseerimise eesmärk on analüüsida täis- ja osaajaga töötamist, osaajaga töötamise põhjusi (sealhulgas hooldamiskohustuste tõttu), ajutise töölt puudumise, tavalisest vähem või rohkem töötamise põhjusi, ületunnitöö tegemist jms.

Töötaja paindlikkuse ja töökorralduse iseloomustamiseks kogutakse infot küsimustega töö liigi (alaline või ajutine), vahetustega töötamise, õhtuti, öösiti, nädalavahetuseti ja kodus töötamise, kaugtöö jms kohta.

Mõisted

Allüksus – majandusüksus, millel üldjuhul on üks tegevusala ja mis asub ühel aadressil. Ühe tegevusalaga, kuid eri aadressidel asuvad majandusüksused on eri allüksused.

Allüksuse töötajate arv – allüksuses või väljaspool seda töötavad (näiteks müügiesindajad, varustajad, remondimehed jms) või töölt ajutiselt puuduvad töötajad, kes saavad allüksusest palka.

Osaajaga töötaja – tööga hõivat, kelle tavaline tööaeg on lühem kui samalaadsel tööl töötaval täisajaga töötajal.

Tavalised töötunnid – tüüpiline tööaeg kestus pikema perioodi jooksul.

Tegelikud töötunnid – uuringuajal tegelikult töötatud tunnid.

Ületunnid – palgatöötaja tegelikult töötatud tunnid lisaks lepingujärgsetele töötundidele.

Lepingujärgsed töötunnid – palgatöötaja töötunnid lepingu, tööandjaga tehtud või kollektiivse kokkuleppe või seaduste järgi.

Juhised

D01. Töökoht tähendab enamasti mingit ettevõtet või asutust. Peale selle võib töökohaks olla ka talu, pereettevõtte, tegutsemine vabakutselisena, individuaaltöö, ettevõtluskonto alt töötamine vms. Ankeedis ja juhendis on kõiki neid võimalikke töökohti tähistatud sõnapaariga „ettevõtte/asutus“. Kirjutage välja töökoha täielik nimi. Aktsiaseltside, osaühingute ja mittetulundusühingute puhul tuleb kindlasti märkida ka ettevõtja liik. Ettevõtte/ettevõtja liik lühendage järgmiselt:

AS	aktsiaselts
F	välisriigi äriühingu filiaal
FIE	füüsilisest isikust ettevõtja
MTÜ	mittetulundusühing
OÜ	osaühing
SA	sihtasutus
TÜH	tulundusühistu
TÜ	täisühing
ÜÜ	usaldusühing

Kui ettevõtte/asutuse nimes sisaldub kohanimi, siis tuleb see samuti välja kirjutada (nt Viljandi Kesklinna Kool).

Talunikul tuleb märkida talu ärinimi (mis on registreeritud äriregistris). Kui see ei ole mingil põhjusel võimalik, tuleb kirjutada taluniku ees- ja perekonnanimi ning lõppu talu (nt Jaan Karu talu).

Füüsilisest isikust ettevõtjal tuleb samuti kirjutada tema ärinimi.

Ettevõtluskonto alt töötamise korral, aga ka ametlikult vormistamata töösuhte puhul, kus ei ole tegemist ettevõtte, asutuse ega taluga, tuleb märkida näiteks ettevõtluskonto, vabakutseline, üksikisik, oma majapidamine vms, vastavalt tehtavale tööle.

Vanemapuhkusel olia peab D-osas vastama selle töökoha kohta, kus ta töötas enne lapsega koju jäämist.

D02A–D02B. Tegevusalaküsimus on tarvilik ettevõtte/asutuse majandusharusse kuuluvuse kindlakstegemiseks, sest alati ei selgu ettevõtte/asutuse tegevusvaldkond selle nimest.

Märkida tuleb ettevõtte (tööandja) põhitegevusala, sealhulgas: a) mis on töö objekt (nt mööbel, põllukultuurid, ravimid), b) mida tehakse (toodetakse, töödeldakse, müüakse jms), nt põlevkivi kaevandamine, teraviljakasvatus, ehitusmaterjali hulgimüük. Ka nn äriimeestel, kes ajavad omal käel mingit äri (ostavad, müüvad, veavad või vahendavad), maksmata mingeid makse ja omamata registreeritud ettevõtet, tuleb märkida võimalikult täpselt, millega nad tegelevad (nt videofilmide vahendamine, transporditeenused).

Kui isikul on tööandja, kelle tegevusala ei ole isiku tegevusalaga seotud, siis kirjutage tema enda tegevusala (nt lapsehoidmine, pillimees pulmas või matusel, koduõpetaja).

Mõnikord on ettevõtte/asutuse koosseisus üksusi, millel on peamisest üksusest erinev tegevus või aadress. Näiteks pood ja restoran võivad olla üks ettevõtte, kuid loetakse eri allüksusteks. Need võivad asuda ühel aadressil või eri aadressidel. Allüksus on majandusüksus, millel üldjuhul on üks tegevusalaga ja mis asub ühel aadressil. Ühe tegevusalaga, kuid mitmel aadressil asuvad majandusüksused on eri allüksused. Samuti on eri allüksused eri tegevusalaga, kuid samal aadressil asuvad majandusüksused.

Näited

- Ühel aadressil üks tegevus – üks allüksus (näiteks kauplus)
- Kahel aadressil kaks tegevust või kahel aadressil üks tegevus – kaks allüksust (näiteks kauplus ja õmblustöökoda või kaks trükikoda)
- Ühel aadressil kaks tegevust ning raamatupidamises kummagi tegevuse kohta eraldi arvestus – kaks allüksust (näiteks hotell ja kauplus)

Abitegevusi (tegevus, mis toetab põhitegevust, nt juhtimine, varustamine, remondi-hooldustööd) ei loeta eri allüksusteks, kui need asuvad põhitegevusega samal aadressil. Juhul kui abitegevus toimub põhitegevusest erineval aadressil, on see eri allüksus.

Renditöötajal märgitakse ettevõtte/asutuse allüksuse tegevusalaks selle ettevõtte tegevusala, kus ta uuringunädalal tegelikult töötas, mitte tööjõurendi firma tegevusala (vt D06A).

D03A. Ameti kirjapanekul tuleb lähtuda tööfunktsioonidest, mida küsitletav täitis. Kirjapandud amet peab tööfunktsioone võimalikult täpselt kajastama.

Üldnimetuse (meister, juht, õpetaja, lihttööline, käsitööline, tööline, insener, operaator vms) kirjapanekust ei piisa, sest ei ilmne tehtud töö sisu. Näiteks klienditeenindajatel on oluline märkida, millises teenindusvaldkonnas ta töötab (ettekandja, teller, hotelli vastuvõtulaua administraator, klienditeenindaja infoletis, müüja riidepoes vms). Õpetajatel on oluline märkida, millises haridusastmes ta töötab (algklassiõpetaja, keskkooliõpetaja, puuetega laste õpetaja erikoolis vms). Tööliskutsete puhul peab kirjapandu kajastama, kas tegemist on oskustöolisega, kes tunneb mingit töövaldkonda, või masinaoperaatoriga, kes on spetsialiseerunud mõne masina või seadme juhtimisele.

Märkida tuleb nii küsitletava amet kui ka peamised tööülesanded. Töö sisukirjeldus lihtsustab vastuste hilisemat kodeerimist. Ametitunnus kodeeritakse rahvusvahelise ametite klassifikaatori (ISCO-08) järgi.

Kui küsitletav peab samas ettevõttes peale põhiameti samal ajal veel mõnd teist ametit, mille eest tasutakse eraldi (näiteks töötab põhitöö kõrval koristajana), siis tuleb selline tegevus kajastada kõrvaltööna osas E.

Vanemapuhkusel olija peab vastama selle ametinimetuse ja nende tööülesannete kohta, mis olid tal enne lapsega koju jäämist.

D04A. Juhtimiskohustusi võib olla lisaks ettevõtte juhtimisstruktuuris otseselt paika pandud juhtidele ka teistel töötajatel. Juhtimiskohustus tähendab sel juhul kaastöötajate (v.a praktikandid, õpipoisid) juhendamist ja nende töö eest vastutamist. Sealjuures võib juhendaja ka ise osaliselt seda tööd teha, mille eest ta vastutab.

Juhtimiskohustustega töötaja vastutab (vähemalt ühe töötaja) töö tegemise eest, juhendab selle tegemist ja kontrollib, et see oleks rahuldavalt tehtud. Juhtimiskohustustena ei käsitleta näiteks kvaliteedikontrolli või konsultandi tööd.

NB! Siinkohal tuleb silmas pidada tavalist situatsiooni, mitte ainult uuringunädalat. Kui küsitletaval tavaliselt ei ole juhtimiskohustusi, aga näiteks uuringunädalal asendas ajutiselt puuduvat ülemust, siis seda juhtimiskohustusena ei märgita.

D05. Tööalane seisund peegeldab erinevusi küsitletavate suhetes tootmisvahenditega, nende töö tasustamise viisid ja võimalustes otsustada oma tööga seotud küsimusi.

Palgatöötaja on isik, kes on hõivatud täis- või osaaajatööga asutuse, ettevõtte või muu tööandja heaks ning kellele tasutakse kas rahas või natuuras (ei ole oluline, kas töökoht on ametlikult registreeritud või mitte). Palgatöötajad on ka ohvitserid, allohvitserid, kirikuõpetajad. **NB!** Juhutööga elatist teenivad isikud on samuti palgatöötajad, sest nad saavad töö eest tasu.

Palgatöötaja(te)ga ettevõtja on ettevõtte, töökoja, poe, büroo jms omanik, kes kasutab selles pidevalt vähemalt ühte palgatöötajat. Ajutine (hooajaline) palgatöö kasutamine isikut veel palgatöötajatega ettevõtjaks ei tee. Palgatöötajatega ettevõtjaks ei loeta ka ettevõtte palgatöötajast direktorit.

Palgatööjõuga talupidaja on isik, kes peab talu, milles pidevalt töötab vähemalt üks palgatud töötaja (ei ole oluline, kas talu on ametlikult registreeritud või mitte). Otsese palgata töötavad pereliikmed ja sugulased ei ole palgatööjõud.

Üksikettevõtja ehk palgatöötajateta ettevõtja on isik, kes tegeleb oma töö saaduse (teenuse või toote) müümisega ja kel on selle valmistamiseks vajalikke tootmisvahendeid (ei ole oluline, kas sellise üksikettevõtja tegevus on ametlikult registreeritud või mitte).

Palgatööjõuta talupidaja on isik, kes peab talu, kus ei tööta pidevalt palgalist tööjõudu (ei ole oluline, kas talu on ametlikult registreeritud või mitte).

Vabakutselisteks nimetatakse neid, kellel on ilma kellegi juures palgal olemata mõne vaimse tegevusega seotud amet (nt kunstnik, kirjanik), millega ei kaasne oma ettevõtet (ruume, maad, seadmeid jm). Sisuliselt on nad kõige lähedasemad üksikettevõtjatele. Vabakutseline ei ole juhutööga leiba teeniv palgaline.

Palgata töötaja pereettevõttes või -talus märgitakse nendel, kes töötavad oma perele kuuluvas ettevõttes või talus ilma otsest palka saamata (jagavad ettevõtte või talust saadavat, ka mitterahalist sissetulekut). Sisuliselt on nende inimeste seisund kõige lähedasem üksikettevõtjatele. Siia ei kuulu vabatahtlik töö ega tegevus. Palgata töötaja pereettevõttes või -talus peab elama samas leibkonnas, kus ettevõtte või talu omanik.

Äripartnerid, kel on mitme peale üks firma, on palgatöötajatega ettevõtjad või üksikettevõtjad olenevalt sellest, kas nende firma kasutab palgatööjõudu või mitte.

Ettevõtluskonto alt töötavad inimesed (nt Bolti kullerid, taksojuhid jm) on üksikettevõtjad olenemata sellest, kas töövahendid kuuluvad neile endile või mitte.

Näited

- Leibkonnas elav poeg või tütar, kes töötab vanemate pereettevõttes või -talus ilma otsest palka saamata, on palgata töötaja pereettevõttes või -talus.
- Naine, kes töötab abikaasale kuulavas ettevõttes või talus ilma otsest palka saamata, on palgata töötaja pereettevõttes või -talus.
- Sugulane, kes ei ela leibkonnas, kuid tuleb talusse appi kiirel koristusajal ja ei saa tasu (ei rahas ega natuuras), ei ole palgata töötaja pereettevõttes või -talus.
- Sugulane, kes ei ela leibkonnas, kuid tuleb talusse appi kiirel koristusajal ja saab tasu (rahas või natuuras), ei ole palgata töötaja pereettevõttes või -talus, vaid on palgatöötaja.

Tulundusühistu liige märkige isikul, kes on liige ühistus, mille eesmärk põhikirja järgi on saada ainelist tulu ja jaotada see liikmete vahel. Tulundusühistu ärinimes peab sisalduma sõna „ühistu“. Seda vastusevarianti ei märgita nendel isikutel, kes töötavad tulundusühistus ja saavad selle eest palka (ei ole tulundusühistu liikmed). Sel juhul on vastuseks „Palgatöötaja“.

Kui tekib raskusi aktsionärist küsitleva liigitamisega ettevõtjaks või palgaliseks, tuleks lähtuda sellest, kas ta saab tulu põhiliselt palga või omanikutulu vormis. Samamoodi tuleb talitada mitmesuguste ühistute liikmetega (sh MTÜ-d).

Näited

- Isik, kes töötab oma talus ja kelle juures töötavad ainult pereliikmed, kes ei saa otsest palka, on palgatööjõuta talupidaja.
- Eraviisil töötav lapsehoidja, kes saab palka lapse vanemalt, on üksikettevõtja.
- Lapsehoidja, kes töötab lapsehoidmisteenus pakkuva firma vahendusel ja saab palka firmast, on palgatöötaja.
- Kodu eratunde andev õpetaja, kes saab õpilaselt (õpilase vanematelt) palka, on üksikettevõtja.

D06A. Küsimuste eesmärk on välja selgitada, mis liiki on tööleping või millisel viisil on reguleeritud töösuhe.

Kirjalik tööleping on töötaja ja tööandja kokkulepe, mille kohaselt töötaja kohustub tegema tööandjale tööd, alludes tema juhtimisele ja kontrollile, tööandja aga kohustub maksma töötajale töö eest tasu ning tagama talle poolte kokkuleppe, kollektiivlepingu, seaduse või haldusaktiga ettenähtud töötingimused. Sellest määrangust tulenevalt on töölepingu eritunnused järgmised:

- töötaja kohustub tegema tööd, täitma kindlat tööfunktsiooni, mitte aga valmistama tööandjale konkreetset objekti;
- töö tegemisel allub töötaja tööandja juhtimisele ja kontrollile, st tööandja määrab töö tegemise koha, aja ja viisi;
- tööandja on kohustatud tehtud töö eest tasu maksma, st töötaja saab töötasu just tööandjalt, mitte tellijalt.

Need kolm tunnust võimaldavad eristada töölepingut tsiviilõiguslikust töövõtulepingust. Kui need kolm eelnimetatud tunnust esinevad korraga, võib kindlalt öelda, et tegemist on töölepinguga. Töölepingust tulenevates suhetes reguleeritakse töötegemist ennast, mitte töö lõpptulemust, nagu on omane tsiviilõiguslikust lepingust tulenevatele suhetele.

Teenistussuhe on töötamine riigi või kohaliku omavalitsuse ametiasutuses, nii avaliku teenistuse seaduse alusel kui ka valitud ametites. Riigi ametiasutused, kus töötamist loetakse avalikuks teenistuseks, on

- riigikogu kantselei,
- presidendi kantselei,
- õiguskantsleri kantselei,
- kohtud (sh kinnistusametid ja nende osakonnad),
- valitsusasutused (ministeeriumid, riigikantselei, maavalitsused, ametid, inspeksioonid),
- kaitseliit,
- riigikontroll,

- soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei.

Kohaliku omavalitsuse ametiasutused, kus töötamist loetakse avalikuks teenistuseks, on

- valla- ja linnavolikogu kantselei,
- valla- ja linnavalitsused koos struktuuriüksustega,
- osavalla- ja linnaosavalitsused,
- linnavalitsuse ametid,
- kohalike omavalitsuste liitude bürood.

Seaduse järgi võib ametiasutuse ülesannete tõttu ametiasutuse koosseisus olla avaliku võimu volituseta töökohti, millele avaliku teenistuse seadus ei laiene ja kus töötatakse töölepingu alusel.

Töövõtuleping on kirjalik leping, mille alusel töötaja kohustub tegema mingil ajal kindla töö. Töövõtulepinguga isik (töövõtja) kohustub valmistama või muutma asja või saavutama teenuse osutamisega muu kokkulepitud tulemuse (tegema töö), teine isik (tellija) aga maksma selle eest tasu. Töövõtuleping on alati tähtajaline.

Käsunduslepinguga kohustub üks isik (käsundisaaja) osutama teisele isikule (käsundiandja) teenuseid (täitma käsundi), käsundiandja aga maksma selle eest tasu. Niisugune leping ei ole mõeldud konkreetse tulemuse saavutamiseks, vaid mingite tööde tegemisele teatud aja jooksul. Käsund on otsekui volitus tegutsemiseks mingi eesmärgi saavutamise nimel. Erinevalt töölepingust ei ole isikule täpselt ette kirjutatud, kuidas ta oma tööd peab tegema. Käsundisaaja võib ise otsustada, kuidas kõige paremini eesmärgini jõuda. Kuid seejuures peab ta tegutsema käsundiandja suhtes lojaalsena ja olema hoolas ning ära hoidma käsundiandja vara kahjustamise. Lepingus võib kokku leppida, et tasu makstakse teatud ajavahemiku järel (nt kord kuus) või pärast käsundi täitmist.

Käsundusleping on sarnane töölepinguga, mõlemal juhul tehakse tööd protsessina. Käsunduslepingud on näiteks juriidilise isiku ja juhatuse liikmete vahel sõlmitavad lepingud (nn juhatuse liikme lepingud). Tihti sõlmivad ülikoolid õppejõududega loengute lugemiseks just käsunduslepingu.

Leping tööjõudu rentiva firmaga – erinevalt tavalistest tööpakkumisi vahendavatest ettevõtetest on tööjõurendi firmad ise tööandja staatuses – nad sõlmivad inimestega vajalikud töölepingud ise, maksavad palka ise jne.

Ettevõtteid saavad renditööjõudu kasutada olukorras, kus püsitöötaja palgal hoidmine ei ole otstarbekas, näiteks põhitöötaja haigestumine, kiired tellimused, puhkused, ühekordsed projektid, plaanitud tähtajalised tööd jms. Sellise töövõtumeetodi puhul on töötaja tellija ehk kliendi käsutuses, kuid rendifirma palgal. Renditöötajate töölepingud on üldjuhul lühiajalised. Renditöötaja puhul märkige tegevusalaks (küsimus D02B) ja töötajate arvaks (küsimus D07A, D07B) selle ettevõtte/asutuse allüksuse tegevusala ja töötajate arv, kus ta uuringunädalal tegelikult töötas, mitte tööjõurendifirma tegevusala ja töötajate arv.

Tööjõurendifirma töötajatel, kes töötavad ainult firma enda jaoks, mitte renditööjõuna, seda vastusevarianti ei märgita.

Tööleping on üldjuhul kirjalik, kuid erandina võib töölepingu seaduse kohaselt sõlmida suulise töölepingu, kui töötaja võetakse tööle sellise töö tegemiseks, mille kestus ei ületa kaht nädalat. Suuline tööleping loetakse sõlmituks, kui töötaja on tööle lubatud.

Töö suulise kokkuleppe alusel tähendab harilikult nn musta tööd, mis ei ole ametlikult registreeritud ja mille pealt (erinevalt suulisest töölepingust) ei maksta sageli ka makse.

Vanemapuhkusel olija peab vastates arvestama olukorda enne lapsega koju jäämist.

D06Ac, D06Ad. Nende küsimustega soovitakse teada saada, kas töölepingus on kindlaks määratud töötundide arv. Juhul, kui töötajal on nii kirjalik kui ka suuline tööleping, tuleb võtta arvesse need tunnid, mis on ette nähtud kirjalikus töölepingus. Kui isiklikus lepingus ei ole töötundide arv kindlaks määratud, kuid see on määratud kollektiiv- vms lepingus, siis tuleb võtta arvesse need tunnid.

Kui vastaja töötab tööjõudu rentiva firma kaudu, siis tuleb võtta arvesse need tunnid, mille on määranud tööjõudu rentiv firma, mitte need, mida tehti kliendi juures.

Kui töölepingus on tunnid määratud kuu või aasta kaupa, siis tuleks vastuseks märkida nädala töötunnid hinnanguliselt.

Töötunde võib märkida ka poole tunni täpsusega. Vanemapuhkusel olija peab vastates arvestama olukorda enne lapsega koju jäämist.

D06AA. Töölepingu või teenistussuhte võib sõlmida kas tähtajatult või tähtajalisena. Tähtajalise töölepingu võib sõlmida kuni viieks aastaks, kui seda õigustavad töö ajutisest tähtajalisest iseloomust tulenevad mõjuvad põhjused, eelkõige töomahu ajutine suurenemine või hooaj töö tegemine. Ajutiselt äraoleva töötaja asendamise ajaks võib sõlmida tähtajalise töölepingu.

D06Ba. Tähtajaliste lepingute ja suulise kokkuleppe puhul küsitakse, kui pikaks ajaks leping sõlmitud on. Olenevalt lepingu või kokkulepitud töö pikkusest märgitakse see nädalates, kuudes või aastates. Küsimus võib olla probleemne suulise kokkuleppe alusel töötajale. Kui töö kestus ei ole kokku lepitud, märkige vastuseks „Ei tea“.

D07A. Töötajate arvu all on mõeldud töötajate arvu ettevõtte/asutuse selles allüksuses, kus küsitletav töötab, lähtudes küsimuse D02 juures toodud allüksuse definitsioonist. Töötajate arvu kindlakstegemisel tuleb arvesse võtta nii alalised kui ka ajutised töötajad. Samuti tuleb töötajate hulka lugeda küsitletav.

Raskusi võib tekkida juhul, kui ettevõtte/asutuse/allüksuse töötajaskond jaguneb selgepiiriliselt täisaja- ja osaaajatöötajateks, keda on täisajatöötajatega võrreldes väga palju. Kui küsitletaval selline probleem tekib, siis tuleb vastamisel lähtuda nn täistööaja ekvivalendist (täistööaja ühikutesse ümber arvutatud osaaajatöötajate arv). Kui töötajate arv on vahemikus 1–10, siis tuleb vastusesse märkida ka täpne töötajate arv.

Renditöötajal märgitakse töötajate arvuks selle ettevõtte/asutuse allüksuse töötajate arv, kus ta uuringunädalal tegelikult töötas, mitte tööjõurendifirma töötajate arv (vt ka D06A).

Juhul kui vastaja ei tea töötajate arvu, siis on võimalik vastata vastusevariantidega „ei tea täpselt, kuid vähem kui 10“ või „ei tea täpselt, kuid 10 või rohkem“. Neid võib valida vaid juhul, kui ei leita sobivat vastusevarianti eespool olevast loetelust.

D07C, D07D. Klient on isik või organisatsioon, kellele tooteid või teenuseid müüdi. Klient ei pruugi olla toote või teenuse lõpptarbij. Näiteks põllumeeste puhul on tüüpiliselt klientideks hulgimüügifirmad vms. Platvormitöö puhul on kliendiks platvormifirma (Wolt, Bolt vms).

Praegu pooleli olev töö tuleb kaasa arvata.

Klientide arvu all on mõeldud kogu ettevõtte klientide arvu.

Küsimuses **D07C** ei loe see, kas on juba saadud tasu, vaid ainult see, et töö oleks tehtud. Vastusevariant „Mitte ühtegi“ on mõeldud katma olukorda näiteks uutel ettevõtetel, kes alles alustavad tegevust.

Küsimuse **D07D** eesmärk on teha kindlaks domineeriva kliendi, st sellise kliendi olemasolu, kellelt saadakse vähemalt 75% sissetulekust.

Arvestada tuleb sissetulekut, mitte kliendile tehtud tööde arvu. Näiteks alltoodud juhul ei olnud ükski klient domineeriv:

- kaheksa tööd esimesele kliendile = 1000 €: 25% sissetulekust ja 80% tehtud tööst;
- üks töö teisele kliendile = 2000 €: 50% sissetulekust ja 10% tehtud tööst;
- üks töö kolmandale kliendile = 1000 €: 25% sissetulekust ja 10% tehtud tööst.

D08. Probleeme võib töökoha (ettevõtte/asutuse) asukoha märkimisel tekkida neil juhtudel, kui selle allüksused paiknevad mitmes eri kohas. Sel juhul tuleb lähtuda kohast, kus küsitletav uuringunädalal tegelikult töötas (nt ehitajad). Kui küsitletava töö on liikuva iseloomuga (meremehed, autojuhid jt), tuleb lähtuda auto garaažikoha, laeva kodusadama vms asukohast. Kui asukoht aja jooksul muutus, siis tuleb lähtuda sellest, kus küsitletav uuringunädalal töötas. Kui küsitletav töötas kodukontoris, tuleb märkida selle töökoha (allüksuse) asukoht, mille jaoks ta töötas.

Eestis asuva töökoha puhul tuleb märkida küla/aleviku/alevi/linna (Tallinnas ja Kohtla-Järvel ka linnaosa) nimi.

NB! Eristamaks **kattuvate nimedega asulaid** ja valdasid, tuleb jälgida, et õige oleks nii vald, maakond (näiteks Abaja küla Saare maakonnas ja Abaja küla Järva maakonnas; Allika küla Saue vallas Harju maakonnas ja Allika küla Kuusalu vallas Harju maakonnas) kui ka asula tüüp (näiteks Rapla linn ja Rapla vald, Põlva linn ja Põlva vald, Vändra alev ja Vändra vald).

Välismaal töötavatel isikutel tuleb märkida riik ja lisaks välisriigi haldusjaotuse järgi selle piirkonna nimetus, kus töökoht asub. Kui tegemist on linnaga, siis märkige ka linna nimi.

D09A, D09B. Küsimused fikseerivad töökohale asumise aja. Ettevõtjatel võib tööle asumise aja määramisel tekkida probleeme ettevõtte tegutsemiseks ettevalmistamise ja selle tegeliku käivitumise vahelise piiri tõmbamisega. Sel juhul tuleb tööle asumise momendina käsitleda hetke, mil ettevõtte/asutus oli valmis toodangut andma või kliente teenindama. Ettevõtjatel ei loeta töö katkemiseks olukorda, kui kliendid vahetusid. Näiteks kui

2014. aastal asuti tööle uue kliendi heaks, aga ettevõtte tegutseb juba aastast 2008, tuleb töökohale asumise ajaks märkida 2008.

Näited

- Kui isikul on tööleping, mida on regulaarselt uuendatud (näiteks igal aastal uuendatav aastane leping), siis märgitakse aasta ja kuu, mil ta esimest korda sellele tööle asus (leping esimest korda sõlmiti).
- Kui isik (näiteks hooajatöötaja) on töötanud praeguse tööandja juures mitu korda, sealjuures tööleping on vahepeal olnud katkenud pikemalt kui 3 kuud, siis märgitakse aasta ja kuu, mil ta viimast korda sellele tööle asus (praegu kehtiv leping sõlmiti).
- Kui isik vahetab ettevõtte/asutuse sees osakonda või ametit ning saab uue lepingu, siis märgitakse aasta ja kuu, mil isik ettevõttes/asutuses tööd alustas.
- Kui isik töötab ettevõttes, mille omanik vahetus, kuid tema töös ei muutunud midagi, siis märgitakse aasta ja kuu, mil ta sellele tööle asus (omaniku vahetust ignoreeritakse).
- Kui isik töötab ettevõttes, mille omanik vahetus, küsitletav koondati ja uus omanik võttis ta uuesti tööle, siis märgitakse aasta ja kuu, mil ta uue omaniku juurde tööle asus.
- Kui isikul on leping tööjõudu rentiva firmaga (küsimuse D06A vastusevariant 115), siis märgitakse aasta ja kuu, millal ta tööjõudu rentivasse firmasse tööle asus (vaatamata sellele, et tegelikult võib ta olla renditud eri töökohtadele).
- Kui isiku üleviimisel ühest asutusest teise jäi kehtima sama tööleping, siis märgitakse aasta ja kuu, mil ta sellele tööle asus (üleviimist ignoreeritakse).
- Kui ettevõtte/asutuse tegevusala muutus küsitletava seal töötamise ajal, märgitakse aasta ja kuu, mil tegevusala muutus. Kui isikul muutus samas töökohas amet, märgitakse aasta ja kuu, mil amet muutus.

Õpetajatel, kellega tööandja sõlmib igal aastal aastase lepingu, tuleb märkida aasta, mil esimest korda selle tööandja juurde tööle asuti.

D11A. Küsitakse ainult neilt, kes asusid sellele töökohale 7 aasta jooksul enne uuringunädalat. Küsimus aitab selgitada eri tööotsimiskanalite kasutamise tulemuslikkust. Tähele tuleb panna, et siin on küsitud, kuidas see töö saadi, mitte kõiki kasutatud tööotsimisviise. Vastusevariandi „Pöördusin otse tööandja poole“ alla tuleks arvestada nii spontaanne kontakteerumine kui ka töömessidel jm üritustel osalemine eesmärgiga kohtuda tööandjatega.

D11B. Kui vastaja on praegusele põhitööle asunud viimase 12 kalendrikuu jooksul, siis tuleb täpsustada, kas Eesti või mõne teise riigi töötukassa või omavalitsuse tööbüroo oli selle töö saamisega seotud. Mõeldud on töötukassa / omavalitsuse tööbüroo aktiivset rolli, ilma milleta küsitletav seda tööd saanud ei oleks. Näiteks sai sealt infot tööandja kohta või leidis tööpakkumiskuulutuse selle töö kohta, kus nüüd töötab; sai praegusele tööle töötukassa organiseeritud tööpraktika, palgatoetuse vm tööturumeetme abil. Töötukassas arvel olek või koolitusel osalemine iseenesest ei tähenda töötukassa aktiivset rolli.

D12. Küsimus aitab selgitada tööjõu jaotust omandisektorite vahel. Esimese etapina määratakse, kas tegemist on avaliku sektori (vastusevariandid 11 ja 12) või erasektoriga (vastusevariandid 21, 22 ja 90).

Kui äriühingus (täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts, tulundusühistu) on riigi ja kohaliku omavalitsuse kapitaliosalus kokku vähemalt 50%, on tegemist avaliku sektoriga.

Kui riigi kapitaliosalus äriühingus on vähemalt 50%, on tegemist avaliku sektori alaliigiga „Riik, k.a avalik-õiguslikud üksused“.

Kui kohaliku omavalitsuse kapitaliosalus äriühingus on vähemalt 50%, on tegemist alaliigiga „Kohalik omavalitsusüksus“.

Erasektoris liigitatakse äriühing juhul, kui riigil või kohalikul omavalitsusel ei ole äriühingus kapitaliosalust või kui see on alla 50%. Kui Eesti füüsiliste või juriidiliste isikute kapitaliosalus äriühingus on vähemalt 50%, liigitatakse see alaliigi „Eesti erasektor“ alla. Kui välismaa isiku kapitaliosalus on üle 50%, liigitatakse äriühing alaliigi „Välismaa erasektor“ alla. Selle alaliigi alla kantakse ka välismaa äriühingu filiaal. Füüsilisest isikust ettevõtjad kuuluvad alaliigi „Eesti erasektor“ alla. Siia kuuluvad ka kõik need, kelle põhitöö on töötamine talus, tegutsemine vabakutselisena, individuaaltöö vms ning enamik MTÜ-sid.

Kui küsitletav töötab välismaal riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuses, siis märkige ka see vastusevariantide 11 ja 12 alla.

Avalik-õiguslikud juriidilised isikud märkige alaliigi „Riik, k.a avalik-õiguslikud üksused“ alla. Avalik-õiguslikud juriidilised isikud on

Audiitorkogu,
Eesti Advokatuur,
Eesti Arengufond,
Tervisekassa,
Eesti Kultuurkapital,
Eesti Kunstiakadeemia,
Eesti Maaülikool,
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia,
Eesti Pank,
Eesti Rahvusraamatukogu,
Eesti Rahvusringhääling,
Eesti Teaduste Akadeemia,
Eesti Töötukassa,
Finantsinspeksioon,
Kaitseliit,
Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituut,
Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda,
Notarite Koda,
Rahvuskooper Estonia,
Tagatisfond,
Tallinna Tehnikaülikool,
Tallinna Ülikool,
Tartu Ülikool.

Kui on tegemist erijuhuga, mida mingil põhjusel ei saa eespool kirjeldatud liikide alla paigutada, märkige variant „Muu“.

Kui küsitletav ei oska anda mingisugustki infot ettevõtte omaniku kohta, märkige vastuseks „Ei tea“.

D14. Küsimus on oluline sotsiaalse turvalisuse seisukohalt ja näitab, kas tehtav töö tagab küsitletava toimetuleku pikema aja jooksul või tuleb peatselt endale uus töö leida.

Õpipoisiõppe ehk töökohapõhise õppe korral peavad olema täidetud kõik järgmised punktid:

- tööandja ja õpilase vahel on sõlmitud kindlaks perioodiks leping või ametlik kokkulepe, mis määrab kindlaks koolitusprogrammi reeglid; õpilase esindaja võib muu hulgas olla ka institutsioon, sel juhul on leping sõlmitud tööandja ja institutsiooni vahel;
- õppetöö koosneb nii praktiliste oskuste omandamisest töökohal kui ka teoreetiliste teadmiste omandamisest mõnes haridusasutuses või koolituskeskuses ning toimub regulaarselt – igal nädalal, kuul või aastal.
- õpipoisiprogramm on hariduslik ning programmi lõpetamise järel saab isik kvalifikatsiooni ja/või diplomi;
- programmis osalemine on tasustatud (rahaliselt või natuuras);
- koolitusprogrammi kestus jääb vahemikku 6 kuud kuni 6 aastat; ajaline piirang hõlmab kogu programmi, mitte ainult selle tööd puudutavat osa.

Ajutine töö on tähtajaline töö, mis on võetud teatavaks ajavahemikuks. Töö lõpptähtaeg võib olla fikseeritud töölepingus, suulise kokkuleppega või võib olla muul viisil ette määratud (näiteks kui tegemist on hooajatööga,

teise töötaja asendamisega tema äraolekul või tööga valitaval ametikohal). Ankeedis on ajutise töö liikideks töö väljaõppe ajal, töö katseajal, hooaj töö, juhutöö ja muu ajutine töö.

Töö väljaõppe ajal – vastusevariant katab kõik muud praktikavõimalused (nii formaalsed kui ka mitteformaalsed), sh teadustöö assistendid, internid (nt arsti- või loodusteadustes) ning ka pärast kursuseid/õpinguid sooritatav praktika (nt juristid).

Töö katseajal tähendab seda, et tööleping on sõlmitud katseaja tingimusega, mille eesmärk on teha kindlaks, kas töötaja oma tervise, võimete, suhtlemis- ja kutseoskuste poolest on sobiv töölepingus kindlaksmääratud töö tegemiseks, samuti selleks, et töötajal oleks võimalik veenduda töö sobivuses. Kui töötaja ei vasta töökoha nõuetele, võib tööandja töölepingu katseaja jooksul lõpetada. Ka töötajal on õigus katseajal tööleping lõpetada, kui ta leiab, et see töö talle ei sobi.

Juhutöö – tööamps vm ajutine juhuslikku laadi töö.

Muu – muu ajutine töö, nagu ajutiselt äraoleva (nt vanemapuhkusel oleva) töötaja asendamine, valitaval ametikohal töötamine.

D15. Küsimuse eesmärk on selgitada, kas küsitletav ise tahtis ajutist tööd või oli ta sunnitud seda tegema, sest ei suutnud alalist tööd leida. Juhul kui küsitletava soov ajutisel tööl töötamise ajal muutus, tuleb lähtuda uuringunädalast.

D16. Tegemaks vahet lühi- ja pikaajalise töö vahel, fikseeritakse küsimusega D16 töötada jäänud aeg kuudes. Kui järelejäänud ajavahemik on lühem kui üks kuu, tuleb vastuseks märkida „1“, mitte „0“.

D17. Osaajaga töötajad on need, kes töötavad nädalas ametlikult alla 35 tunni, v.a seadusega ettenähtud juhud (lühendatud tööaeg).

Lühendatud tööaja maksimaalne kestus on 15–17-aastaselt õppimiskohustuslikul töötajal 2 tundi päevas (või 12 tundi nädalas) õppeveerandi kestel. Koolivaheaegadel või praktika jooksul on ka nende lubatud tööaeg 8 tundi päevas või 40 tundi nädalas.

Töötajatel, kes töötavad allmaatööl, tervisekahjulikel ja eriseloomuga tööl, on lühendatud tööaja kestus kuni 35 tundi nädalas.

Koolide ja muude lasteasutuste õpetajatel, kasvatajatel ja teistel pedagoogikaspetsialistidel on lühendatud tööaja kestus kuni 35 tundi nädalas.

Nendel juhtudel loetakse osaajatööks seadusega ettenähtud nädala tööajast oluliselt (vähemalt 5 tundi) lühema tööajaga töötamist. **NB!** Kui küsitletava ametikoht (õpetajad, kaevurid jms) kuulub nende hulka, kus on seadusega ettenähtud lühendatud tööaeg, ja ta väidab, et töötab osaajaga, siis tuleb täpsustada, kas see ikka nii on.

D18A. Küsimuse eesmärk on välja selgitada, kas osaajaga töötamine on vabatahtlik või pealesunnitud.

Vajadus hoolitseda laste või hooldamist vajavate täiskasvanute eest – siia arvestada samas leibkonnas või väljaspool leibkonda elavate laste või täiskasvanud sugulaste või lähedaste hooldamine. Hooldamine kui heategevus (nt heategevusorganisatsiooni vahendusel) siin arvesse ei lähe.

Muud perekondlikud põhjused on näiteks:

- rasedus;
- abielu;
- soov veeta perega rohkem vaba aega;
- koduse majapidamise eest hoolitsemine (mis ei ole seotud hooldamiskohustustega).

Muud isiklikud põhjused võivad olla:

- sõprade või mittesugulaste eest hoolitsemine;
- soov saada rohkem vaba aega;
- ei ole vajadust rohkem töötada;
- ei ole soovi rohkem töötada;
- kolimine;
- pikk puhkus;
- soov pühenduda reisimisele/hobidele;

- soov osaleda teistes tegevustes, nt vabatahtlik töö.

Muu – siia alla kuulub ka see, kui osaajaga töötatakse tööandja soovil või kui näiteks üksikettevõtjal ei ole kuigi palju tööd.

D19A–D19C. Tavaline tööaeg on tüüpiline tegelik töönädala kestus pikema perioodi vältel. Tavalise tööaja hulka tuleb arvestada ka regulaarsed ületunnid. Pikema perioodina tuleb siinkohal käsitleda kõige vähem viimast nelja nädalat ja kõige rohkem viimast kolme kuud. Palgatöötajatel peaksid tavalised töötunnid üldiselt võrduma töölepingus olevate töötundidega.

Juhul kui vastaja on töölt pikalt puudunud, tuleks arvestada seda tööaega, mis oli enne puudumist. Kui tööaeg on muutlik ja sõltub hooajast, vastake käesoleva hooaja kohta.

Siin küsimuses ei võeta arvesse koju- ja töölesõidule kuluvat aega, lõunapause ega koolitusi, mis ei puutu töösse. Arvesse lähevad aga tööga seotud koolitused/seminarid, töökohtade vahel liikumine, personali juhtimine.

Siin küsimuses võib vastata ka poole tunni täpsusega.

D19D, D19F. Kõik küsimused on ainult põhitöö kohta.

Nende küsimustega võrreldakse puudutud aega selle tööajaga, mida vastaja oleks töötanud tavalisel nädalal. Seega pühapäev võetakse puudumisena arvesse ainult juhul, kui ta oleks pidanud sel päeval töötama, kuid uuringunädalal seda ei teinud. Sama kehtib ka riigipühade kohta. Näiteks kui 1. mai langeb laupäevale, tuleks seda puudumisena arvesse võtta ainult juhul, kui ta oleks tavaliselt laupäeviti töötanud.

Poolikute päevade all mõeldakse poolikuid tööpäevi. Näiteks kui töö on osaajaga, st tavaliselt 4 tundi päevas, läheb pooliku päevana arvesse see, kui oldi tööl 2 tundi.

Juhul kui vastaja töötab osaajaga ja töökorralduses on ette nähtud, et ta töötab osa päevi täistööajaga ja saab selle eest samas mahus vabu päevi, siis seda siin küsimuses puudumise alla ei arvestata.

D19G, D19I. Nende küsimustega võrreldakse puudutud aega selle tööajaga, mida vastaja oleks töötanud tavalisel nädalal. Seega pühapäev võetakse puudumisena arvesse ainult juhul, kui ta oleks pidanud sel päeval töötama, kuid uuringunädalal seda ei teinud. Sama kehtib ka riigipühade kohta. Näiteks kui 1. mai langeb laupäevale, tuleks seda puudumisena arvesse võtta ainult juhul, kui vastaja oleks tavaliselt laupäeviti töötanud.

Vastuseid võib anda ka poolikutes päevades. Poolikute päevade all mõeldakse poolikuid tööpäevi. Näiteks kui küsitletav töötab osaajaga, st tavaliselt 4 tundi päevas, läheb pooliku päevana arvesse see, kui ta oli tööl 2 tundi. Ei loe, kas puudumine oli tasustatud või mitte. Vastata tuleb ainult selle puudumise kohta, mis oli seotud enda haiguse või vigastusega. Kui eelmises küsimuses juba arvestati vastuse sisse puudumine ka haiguse või vigastuse tõttu, siis ärge seda siin enam arvestage.

Juhul kui vastaja töötab osaajaga ja töökorralduses on ette nähtud, et osa päevi töötatakse täistööajaga ja saadakse selle eest samas mahus vabu päevi, siis seda siin küsimuses puudumise alla ei arvestata.

D19J, D19LM. Kõik küsimused on ainult põhitöö kohta.

Nende küsimustega võrreldakse puudutud aega selle tööajaga, mida vastaja oleks töötanud tavalisel nädalal. Seega pühapäev võetakse puudumisena arvesse ainult juhul, kui ta oleks pidanud sel päeval töötama, kuid mingil põhjusel uuringunädalal seda ei teinud. Sama kehtib ka riigipühade kohta. Näiteks kui 1. mai langeb laupäevale, tuleb seda puudumisena arvesse võtta ainult juhul, kui vastaja oleks tavaliselt laupäeviti töötanud.

Poolikute päevade all mõeldakse poolikuid tööpäevi. Näiteks kui töö on osaajaga, st tavaliselt 4 tundi päevas, läheb pooliku päevana arvesse see, kui ollakse tööl 2 tundi.

Ärge arvestage puudumisena neid päevi, mil puuduti töökohaga seotud koolituse tõttu. Siia alla võib näiteks arvestada selle töölt puudutud aja, mis kulus hoolitsemisele haigete laste või teiste isikute eest. Samuti võib siia alla arvestada tööga mitteseotud koolitusi, halba ilma, streike ja muid puudumisi, mis olid seotud isiklike põhjustega.

Kui eelmises küsimuses juba arvestati vastuse sisse puudumine isiklike põhjuste tõttu, siis siin ärge seda enam arvestage.

Juhul kui vastaja töötab osaajaga ja töökorralduses on ette nähtud, et ta töötab osa päevi täistööajaga ja saab selle eest samas mahus vabu päevi, siis seda siin küsimuses puudumise alla ei arvestata.

D19M–D19O. Need küsimused hõlmavad kõiki ületunde (st aega, mis lisandus lepinguga kindlaks määratud või tavalistele töötundidele):

- tasutamata ületunnitöö;

- tasustatud ületunnitöö;
- mitterahaliselt hüvitatud ületunnitöö;
- vaba ajaga hüvitatud ületunnitöö;
- lisatunnid, mis on tingitud tööaja korraldusest ja mis tasaarveldatakse hiljem.

Ettevõtjate, pereettevõttes otsese tasuta töötajate ja lepingus kindlaksmääramata töötundide puhul mõeldakse selles küsimuses neid tunde, mis töötati lisaks tavalisele tööajale. Lepingus kindlaksmääratud töötundide puhul on ületunnid need, mis lisanduvad lepingus määratud tundidele.

Nende küsimuste eesmärk on koguda andmeid ületundide kohta isegi nendelt vastajatelt, kellel ei ole tavalisi ega lepinguga kindlaksmääratud töötunde. Küsimused on vastajale meeldetuletuseks ja aitavad tal paremini vastata tegelike töötundide kohta. Praegused tööjõu-uuringu tulemused näitavad, et mõnedes riikides vastab isegi märgatav osa inimestest, kellel ei ole tavalisi ega lepinguga määratud töötunde, et nad on töötanud rohkem kui tavaliselt (isegi kui see loogiliselt võttes ei ole võimalik, sest ületundide olemasoluks peaks olema teada tavaline või lepingujärgne töötundide arv).

D19P. Tegelikult töötatud tunnid uuringunädalal on need tunnid, mille kestel vastaja tegeles tööülesannete täitmisega.

Tööülesannete hulka peab arvestama järgmist:

- tegevused, kus otseselt tegeleti sellise kauba tootmise või teenuse osutamisega, mis on defineeritud ESA-s (European System of Accounts);
- tegevused, mis ei ole otseselt seotud kauba tootmise või teenuse osutamisega, aga on olulised nende tegevuste tegemiseks (näiteks kahe eri tööpaiga vahel liikumine, personali juhtimine);
- lühikesed puhkepausid töökohal, k.a kohvipausid;
- tööga seotud õpingutel ja koolitusel viibitud aeg.

Tegelikult töötatud tundide alla tuleb arvestada ka aeg, mis veedeti töökohal näiteks ettevalmistus-, parandus- ja koristustööde, tööriistade ettevalmistamise ja puhastamise, tšekkide, arvete kirjutamise jms-ga.

Tegelikult töötatud tunnid ei hõlma järgmist:

- tööle ja töölt koju sõidu aeg;
- lõunavaheaeg (mis on tavaliselt vähemalt 30 minutit kestev söögivaheaeg);
- isiklikel põhjustel töölt puudumine (nt arsti juures käimine).

Valvesoleku aeg on aeg, mil töötajal oli kohustus olla valmis töökohas tööd alustama. Valvesoleku ajal töötamine kuulub töötundide hulka. Passiivne valmisoleku aeg töökohal, näiteks kui arst magab haiglas, tuleb arvestada töötundide hulka, sest töötaja peab olema valmis tööle asumiseks. Väljaspool töökohta veedetud passiivne valvesoleku aeg ei kuulu tööaja hulka, välja arvatud juhtudel, kui töötajale on peale pandud piirangud, näiteks kohustus kanda vormiriietust, viibida spetsiaalses kohas väljaspool kodu vms.

Palgatöötajate puhul tuleb **koolitusel** osalemisele kulunud aeg arvesse võtta juhul, kui on täidetud üks kolmest kriteeriumist:

- koolitusel osaleti tööandja nõudmisel;
- koolitus toimus tööajal;
- koolitus oli otseselt seotud praeguse töökohaga.

Põhitööga seotud **lähetustes** kulutatud reisimise aeg (mitte regulaarne tööle ja töölt koju sõitmise aeg) tuleb arvestada tegelikult töötatud tundide hulka.

Tasustamata ületunnid tuleb arvestada tegelikult töötatud tundide hulka ainult juhul, kui neid tuleb teha sageli.

Kodus töötamisele kulutatud tunnid tuleb arvestada tegeliku tööaja hulka (ja ka tavalise tööaja hulka, juhul kui kodus töötamist tuleb ette sageli).

Tavaliselt on **õpetajatel** töölepingus määratud õppetundide arv. Tegelikult töötatud tundide hulka tuleb aga arvestada kogu aeg, mis on otseselt seotud õpetamisega (tundide kavandamine, ettevalmistamine, õpilastööde hindamine, koosolekutel ja konverentsidel osalemine). Arvesse tuleb võtta ka kooliekskursioonidel veedetud aeg (v.a uneaeg).

Talupidajatel tuleb arvesse võtta neid tunde, mis kulusid talu juhtimisele, toodangu müügiks ettevalmistamisele, aga ka taluga seotud äriilistele ja administratiivsetele ülesannetele. Arvesse ei võeta ainult oma tarbeks mõeldud saaduste tootmisele kulutatud tunde või neid talus veedetud tunde, mis ei olnud seotud tootmise ja selle kõrvaltegevustega.

D25AA–D25B. Viimase kuu töötasu küsitakse nii palgatöötajatelt kui ka ettevõtjatelt. Ettevõtjate, talupidajate ja vabakutseliste puhul peetakse silmas ainult palga vormis saadud tasu, ettevõtjatulu ei ole vaja märkida. Töötasuna tuleb arvestada ka haigus- ja hoolduspäevade tasu ning ema/isa vanemahüvitist.

Viimane kuu on uuringunädalale eelnev kalendrikuu. Kui küsitletav ei tea viimase kuu töötasu, sest selle kuu palgapäeva ei ole veel olnud, siis tuleks vastata eelneva kuu kohta, mille palgapäev on juba möödas. Kui küsitletav alles asus sellele tööle ja ei ole veel kordagi töötasu saanud, märkige tööandjaga kokku lepitud töötasu või kui see ei ole teada, siis 0.

Töötasu alla kuuluvad:

- palgad, sh nii aja- kui ka tükitöö alusel makstavad palgad;
- juhatuse liikme tasud;
- lisatasud ja preemiad (kvartali- ja aastapreemia, jõulutoetus jms);
- lisatasud ületundide, öötöö ja puhkepäevadel töötamise eest;
- lisatasud rasketes ja tervisekahjulikes tingimustes töötamise eest;
- puhkusetasud ja -toetused, tööseisakutasud;
- mitterahalised tasud (toitlustamine jms);
- ema/isa vanemahüvitis;
- ajutise töövõimetuse või haige hooldamise eest arvestatud hüvitis (haigusraha).

Et ei tekiks segadust brutotasuga ja/või netotasuga, küsitakse esmalt, kas vastajal on lihtsam öelda oma töötasu brutona või netona. Brutotöötasu on töötasu koos sellelt makstavate kohustuslike maksudega (tulumaks, töötuskindlustusmaks, maksed II pensionisambasse). Netotöötasu on kohustuslike maksude (tulumaks, töötuskindlustusmaks, maksed II pensionisambasse) mahaarvamise järel töötajale arvestatud töötasu.

Juhul kui selgub, et küsitletav sai (lisaks) töötasu, mille pealt ei maksta makse (nn ümbrikupalk, jootraha jms), tuleb liita see summa ametlikule töötasule juurde (nii bruto- kui ka netotasuna vastamisel).

D25G. Neile, kes ei oska või ei taha öelda täpset töötasu, antakse ette palgavahemikud ja palutakse öelda, missuguses vahemikus oli viimase kuu netotöötasu.

D31A. Kodus töötamine. Nii nagu ka küsimustes D29A ja D30A, on siingi mõeldud töökorraldusena kavandatud kodustöötamist (töötaja ja tööandja kokkulepe), mitte erandkorras kodus selle töö tegemist, mida oleks võinud teha ka töökohas (näiteks võeti töö koju kaasa, sest tähtaeg oli lähenemas). **NB!** Juhul kui küsitletav ütleb, et ta töötab kodus, tuleb täpsustada, kas tal on korteris või majas töötegemiseks eraldi ruum(id), mis on eluruumidest selgelt eraldatud, näiteks eraldi sissekäiguga. Kui küsitletava töötegemise ruumid ei asu eluruumidest eraldi, on tegu kodus töötamisega, muul juhul mitte.

D31B. Kaugtöö on töötamine väljaspool tööandja tavapäraseid tööruume (kas kodus või kaugbüroos), olles samal ajal (erinevalt kodus töötamisest) tööandjaga ühenduses tänapäevaste infotehnoloogia- ja telekommunikatsioonivahenditega. Ei ole oluline, kas töötaja kasutab oma isiklikku või tööandja arvutit. Kaugtöötamine võib olla täielik või osaline. Täieliku kaugtöö puhul teeb töötaja tööd kodus või kaugbüroos individuaalselt, omamata füüsilist töökohta ettevõttes. Osalise kaugtöö puhul teeb töötaja tööd kodus või kaugbüroos individuaalselt vaid osa ajast, ülejäänud aja aga ettevõttes oleva töökojal. Kaugbüroo on ettevõtte teises paikkonnas asuv allüksus, mis on ettevõttega ühendatud infotehnoloogia- ja telekommunikatsioonivahendite abil. Näiteks kaugbüroos töötajal on arvuti kaudu võimalus ligi pääseda ettevõtte andmebaasidele, ettevõtte sisevõrgule jms. Kaugtöö võib olla ka mobiilne, st töötaja teeb tööd liikuvalt, olles ettevõttega ühendatud mobiilsete side- ja infotehnoloogiavahenditega.

D32A. Töökoha kaugus kodust (elukohast) märgitakse üldjuhul kilomeetrites. Elukohast vähem kui kolme kilomeetri kaugusel asuva töökoha kaugust täpsustatakse ka meetrites (100, 500 vms). Kui vastaja töötab enamiku ajast kodus, siis valige vastuseks „Töötan kodus“. Kui ta töötab kodus vähema osa ajast, märkige töökoha kaugus elukohast. Kui vastajal puudub üks kindel töökoht, valige „Raske öelda, töö mitmes kohas“.

D32B. Küsimuses D32B soovitakse teada saada, kas küsitletav käib iga päev tööle kodust. Näiteks kui küsitletav elab Tartus ja käib tööle Tallinnasse, kuid mitte iga päev, tuleb küsimusele D32B vastata eitavalt.

Välismaal töötajate puhul, kellel on välismaal ka elukoht (mitte ajutine ööbimiskoht), märkige küsimuses D32A kaugus välismaal oleva elukoha ja töökoha vahel. Sel juhul on D32B vastus jaatav.

Välismaal töötavate inimeste puhul, kellel ei ole välismaal elukohta, kuid on ajutine ööbimiskoht (näiteks tööliste majutuskohas, hotell vm), märkige küsimuses D32A kaugus Eestis asuva kodu ja töökoha vahel ja D32B vastus on eitav.

D32C. Neilt, kes ei käi iga päev kodust tööle, küsitakse lisaks D32A-s küsitud töökoha kaugusele kodust ka töökoha kaugust ööbimiskohast (teisest elukohast). Kui vastaja töötab enamiku ajast ööbimiskohas, siis valige vastuseks „Töötan ja ööbin samas kohas“. Kui ta töötab seal vähema osa ajast, märkige töökoha kaugus ööbimiskohast. Kui küsitlaval puudub üks kindel töökoht, valige „Raske öelda, töö mitmes kohas“.

D33. Nende puhul, kes tavaliselt (iga päev) ei käi kodust tööle (vastasid küsimusele D32B eitavalt), tuleb märkida ööbimiskohast (tööliste majutuskohast, hotellist vm) või teisest elukohast tööle mineku viis ja aeg.

NB! Küsimuse D33 vastuseks märgitakse „Isiklik auto“ ka juhul, kui tööle minnakse kellegi teise (sõbra, naabrimehe vm) isikliku autoga. Vastus „Ühissõiduk“ sobib nii tööandja korraldatud töötajate veo kui ka linna- või maakonnasisese ühistranspordi (rong, buss jne) puhul. Kui vastaja kasutab tööle minekuks mitut liikumisviisi, siis märkige see, millega läbitakse kõige rohkem kilomeetreid.

Kui vastaja kasutab tööle minemiseks rendiautot, mille ta rentis ise, siis märkige vastuseks „Isiklik auto“, aga kui rendiauto eest tasus tööandja, siis valige vastuseks „Ametiauto, töökoha sõiduk“.

D34. Tavalise tööle- ja kojusõidu kuluva aja arvestamisel on silmas peetud kõige sagedamini kasutatavat transpordiliiki ja harilikke ilmastikutingimusi. Erandlikud olukorrad, nagu ekstreemsed ilmastikuolud või tavatud liiklusummikud, arvesse ei lähe.

Kui kasutatakse kaht transpordivahendit, mille kasutamise proportsioonid muutuvad või on umbkaudu võrdsed (nt auto pooltel päevadel ja buss teistel päevadel), on vastajal soovitatav anda kahe korra hinnanguline keskmine.

Tuleb arvestada kogu tööle minekuks kuluvat aega n-ö uksest ukse. Kui transpordivahendeid kombineeritakse, tuleb arvestada neid kõiki. Näiteks kui isik kombineeritult käib jala ja sõidab bussiga või kõnnib parkimiskohta või parkimiskohast, tuleb mõõta tööle- ja kojumineku kulunud aeg kokku.

Lisasõite või muuks otstarbeks kulunud aega, nagu laste kooli viimine, isegi kui seda tehakse iga päev, ei arvestata. Kui vastaja ei ole kunagi sõitnud otse tööle või ta ei tea tavalist sõiduaega, siis peaks märkima hinnangulise aja.

Vastajad, kes on hiljuti töökohta vahetanud või renditöötajad, peaksid vastama praeguse töökohaga seotud aja kohta.

Võib ette tulla (nagu esindajatel või müügiagentidel), et isik ei tööta kodus, kuid vastab, et töö algab hetkel, kui ta kodust lahkub. Sel juhul peaks tööle- ja kojumineku aeg olema 0 minutit. Sellist sõiduaega, mis on töö osa, nagu bussijuhtidel, või klientide sõidutamist tööajal üldjuhul tööle- ja kojumineku aja hulka ei arvestata.

Kui tööga hõivatud isik elab ajutises elukohas (mille sageli annab tööandja), arvestatakse tööle- ja kojusõidu aega sellest elukohast.

D35. Küsitakse vastaja enda arvamust oma töö ja haridustaseme vastavuse kohta.

5.3. OSA E. KÕRVALTÖÖD

Eesmärk

Osa E eesmärk on koguda teavet mitmel töökohal töötavate isikute arvu, nende kõigil töödel kokku töötatud töötundide, kõrvaltööde tegevusalade, ametialade jms kohta.

Mõisted

Kõrvaltöö on töö, mis ei ole põhitöö, kuid annab küsitlendale sissetulekut. Kõrvaltöö määratlemisel lähtutakse samadest põhimõtetest nagu põhitöö puhul (vt osa C). Mitmel töökohal töötaja otsustab ise, missugune neist on põhitöö, missugune kõrvaltöö. Kui küsitlav ise ei oska otsustada, siis tuleks käsitleda põhitööna seda tööd, mida ta tavaliselt teeb kõige rohkem tunde.

Juhised

E02. Lisaks põhitöökohale küsitakse samal ajal olemasolevate töökohtade arvu. Uuringunädalal toimunud töökohavahetus töökohtade arvu ei mõjuta.

Näited

- Kui küsitletav vahetas uuringunädalal töökohta, siis ei ole tegemist mitte kõrvaltööga, vaid põhitööga (osas D tuleb lähtuda töökohast, mis tal oli uuringunädala viimasel päeval).
- Kui küsitletaval on põhitöö ja kõrvaltöö ning ta vahetas uuringunädalal kõrvaltöökohta, siis ei ole tegemist mitte kahe kõrvaltööga, vaid ühe kõrvaltööga (osas E tuleb lähtuda kõrvaltöökohast, mis tal oli uuringunädala viimasel päeval).
- Kui isikul on oma erapraksis ja ta teeb sama tööd ka teise tööandja juures (näiteks arstil on erapraksis ja ta töötab ka haiglas), siis on tegemist põhitööga ja kõrvaltööga.
- Kui ettevõtja teeb oma firmas mitut, eri ametioskusi nõudvat tööd, on tegemist ühe tööga.
- Kui ettevõtjal on mitu firmat, siis on tegemist mitme tööga.

E03–E06. Kui küsitletaval on mitu kõrvaltööd, siis küsitakse ühe, küsitletavale kõige olulisema kohta. See võib olla kas suurimat sissetulekut andev kõrvaltöö või pikima tööajaga kõrvaltöö.

E03. Vt D01

E04. Vt D02

E05. Vt D03

E06. Vt D05

E07A–E07B. Vt D19A–D19C

E08A–E08B. Vt D19P

5.4. OSA F. VAEGHÕIVE

Eesmärk

Osa F eesmärk on koguda andmeid vaeghõive analüüsimiseks (st kui paljud inimesed ja millises mahus töötavad vähem, kui nad tahaksid ja oleksid võimelised töötama). Kui lühema tööajaga töötamine on tööandja seatud tingimustega peale sunnitud (näiteks tellimuste või töö vähesus) ning küsitletav ise eelistaks täisajatööd, siis on suure tõenäosusega tegemist vaeghõivega.

Mõisted

Vaeghõivat on hõivat, kelle puhul on täidetud korraga kolm tingimust:

- ei tööta täisajaga;
- soovib rohkem töötada (soovib lisaks olemasolevale tööle lisatööd, uut tööd pikema tööajaga või olemasoleval töökohal pikema tööajaga töötada);
- on valmis lisatööd kohe (kahe nädala jooksul) vastu võtma.

Juhised

F01. Praeguse tööaja all on silmas peetud küsitletava tavalisi nädala töötunde põhitööl ja kõrvaltöödel kokku. Küsimus esitatakse kõigile, sõltumata sellest, kui pikk on küsitletava tavaline tööaeg. Küsimuses eeldatakse, et praegusega võrreldes pikema või lühema tööajaga töötamisega kaasneb vastavalt ka suurem või väiksem tööta.

F02. Soovitavat nädala töötundide arvu küsitakse kõigilt hõivatutelt. Neilt, kes ei oska täpset tundide arvu öelda, küsitakse, kas nad sooviksid töötada rohkem (vastusevariant 97) või vähem (vastusevariant 98) kui olemasoleval tööal. Märkida tuleb kogu tundide arv, mida soovitakse töötada.

F03. Kahes eelmises küsimuses uuriti, mida küsitletav soovib. Siin küsitakse, kas ta astus reaalseid samme oma töötingimuste muutmiseks, st kas ta otsis uut tööd või lisatööd. Tööotsinguteks loetakse ka ettevalmistusi ettevõtluse alustamiseks / talu rajamiseks ja varem kokkulepitud töö alguse ootamist.

5.5. OSA G. MITTETÖÖTAVA VIIMANE TÖÖKOHT

Eesmärk

Osas G küsitakse uuringunädalal mittetöötanute viimase töökoha andmeid, mille alusel saadakse hinnangud töötute ja mitteaktiivsete jaotuse kohta viimase töökoha tegevusala, ametiala, hõivestaatus, töölt lahkumise põhjuste (sealhulgas hooldamiskohustuste tõttu) ja töölepingu lõppemise viisi järgi, töötuse määra kohta tegevus- ja ametiala kaupa jms.

Mõisted

Töötamise määratlemisel lähtutakse samadest põhimõtetest nagu põhitöö puhul (vt osa C), v.a lühiajalised töösuhted. **NB!** Juhutöid, suviseid töölkäimisi ega muid lühiajalisi töösuhteid ärge osas G arvestage.

Juhised

G01–G07A. Uuringunädalal mittetöötanu viimase töökoha kohta küsitakse andmeid juhul, kui ta töötas viimati vähem kui seitse aastat tagasi. Kui see on nii, siis esitatakse küsimused G04A–G07A selle töökoha kohta.

Ajateenistust ei võeta arvesse eelneva töökogemusena.

Hooajatöölistel, kes on töötanud korraga vähem kui kolm kuud, kuid mitu järjestikust aastat, tuleb vastuseks valida „Muu töökogemus kui juhutöö“.

Kooli või ülikooli vaheajal töötamise puhul, kui töö kestis vähem kui kolm kuud ja seda tehti ainult ühel aastal, tuleb vastuseks valida „Töökogemus piirdub juhutöödega“. Kui aga õpilane/tudeng tegi õpingute kõrvalt ka tööd, tuleb valida vastuseks „Muu töökogemus kui juhutöö“.

G04A. Selle küsimusega on võimalik eristada põhitöö lõppemise põhjuseid – töökohast lähtuvad põhjused ja küsitletavast tingitud põhjused, samuti sunnitud ja vabatahtlikku töölt lahkumist.

Variandis „Pensioniiga“ on seadusjärgse pensioniea all mõeldud pensioniseadusega sätestatud vanust, millest alates on isikul õigus vanaduspensionile. See hõlmab ka neid, kellele on seadusega kehtestatud madalam pensioniiga (näiteks naised, kes on sünnitanud viis või rohkem last ja kasvatanud nad 8-aastaseks).

Töövõimetuse tõttu töölt lahkunud tuleb märkida variant „Enda haigus, terviseprobleem või puue“.

Muud isiklikud või perekondlikud põhjused on näiteks elukohavahetus, abiellumine, lahkumine omal soovil jms.

Kui isikul on hooldamiskohustusi (peres on alla 15-aastaseid lapsi või hooldamist vajavaid täiskasvanuid), siis sobib vastuseks variant „Vajadus hoolitseda laste või hooldamist vajavate täiskasvanute eest“.

Kui ei ole hooldamiskohustusi (näiteks lasteta mees/naine, kes hoolitseb vaid elukaaslase ja majapidamise eest), siis tuleb valida „Muud isiklikud või perekondlikud põhjused“.

G05. Vt D02

G06. Vt D03

G07A. Vt D05

5.6. OSA H. TÖÖOTSINGUD

Eesmärk

Osas H kogutakse informatsiooni töötuse ja mitteaktiivsuse näitajate (töötute arv, töötuse määr, pikaajaline töötus, töötusimisiisid, töötuseelne seisund, mitteaktiivsete arv, mitteaktiivsuse põhjused, heitunute arv jm) arvutamiseks.

Küsimustega otsitava töö iseloomu kohta saadakse eksisteerivast tööpuudusest mitmekesisem ülevaade: on üsna suur vahe, kas otsitakse alalist tööd või soovitakse tööd vaid teatud piiratud ajaks; kas ollakse nõus töötama miinimumpalga eest või eeldatakse mitme tuhande euronit ulatuvaid palgapakkumisi jne.

Tööhõivepoliitikas on oluline hinnata puudulevate töökohtade struktuuri ja töötuse kui sotsiaalse probleemi tõsidust. Küsitleva seisund töötusimise algul aitab selgitada, mil viisil sõltub tööleidmise tõenäosus töötusele eelnenud olukorrast, ning näitab, kes leiavad töö ise ja kes vajaksid selleks rohkem abi.

Küsimusega töötusimisiiside kohta saadakse ettekujutus eri töötusimisiiside esinemise sagedusest eri rahvastikurühmades. Küsitleva kasutatud töötusimisiiside arv annab tunnistust töötusimisiiside intensiivsusest.

Töötukassaga seotud küsimuste baasil saab hinnata, kui palju töötuid end Eesti töötukassas arvele ei võta ja miks.

Mõisted

Töötü on isik, kelle puhul on täidetud korraga kolm tingimust:

- on ilma tööta (ei tööta hetkel mitte kusagil ega puudu ajutiselt töölt);
- on töö leidmisel valmis kohe (kahe nädala jooksul) tööd alustama;
- otsib aktiivselt tööd.

Registreeritud töötü – 16-aastane kuni vanaduspensioniealine isik, kes ei tööta, on töötukassas töötuna arvele võetud ja otsib tööd. Töötü otsib tööd, kui ta täidab individuaalset tööotsimiskava ning on valmis sobiva töö vastu võtma ja kohe tööle asuma.

Mitteaktiivne on isik, kes ei soovi töötada või ei ole selleks võimeline.

Juhised

H01A. Küsimusega soovitakse teada, kas küsitletav astus viimase nelja nädala jooksul töö saamiseks konkreetseid samme: pöördus sugulaste/tuttavate poole, jälgis töökuulutusi, tegi ise ettevalmistusi ettevõtluse alustamiseks, talu rajamiseks, oli töötukassas töötuna registreeritud vms. Töotsingutena tuleb arvestada ka seda, kui otsiti võimalust minna tasustatud praktikale. Viimased neli nädalat on uuringunädal ja kolm sellele eelnenud nädalat.

H01B, H01C. Nende küsimuste eesmärk on teada saada, kas vastaja ei otsinud tööd seetõttu, et ta on juba leidnud töökoha, kus ta alustab tööd järgneva kolme kuu jooksul. **NB!** Rahvusvaheliselt kokku lepitud põhimõtete järgi loetakse ka need inimesed töötuteks, kuigi nad ei otsi uuringu ajal aktiivselt tööd.

H02. Selleks et hinnata tööjõupakkumist tulevikus, küsitakse tööd mitteotsinutelt täpsustuseks, kas nad tahaksid võimaluse korral tööle asuda.

H02Aa–H02Ab. Nende küsimuste eesmärk on välja selgitada, miks viimase nelja nädala jooksul tööd ei otsitud.

H05A. Mõeldud on pideva tööotsimise algust. Kui järjepidev töötsimine algas enne, kui küsitletav oma eelmiselt töökohalt lahkus, siis tuleb nii ka kirja panna.

H06–H12. Küsimuste seeria eesmärk on selgitada, millist tööd küsitletav otsis. Küsimused esitatakse ka neile töötavatele isikutele, kes otsisid uut või lisatööd.

H130–H138. „Panin üles tööotsimiskuulutuse või vastasin töökuulutusele“ – arvesse tuleb võtta igasuguste kanalite, k.a interneti kasutamist.

„Jälgisin tööpakkumiskuulutusi“ – arvesse läheb igasuguste kanalite kasutamine.

„Pöördusin otse tööandja poole“ – siia hulka arvestatakse see, kui vastaja ise saatis spontaanselt tööandjale avalduse. Samuti kuulub siia alla messidest/foorumitest osavõtt eesmärgiga kohtuda tööandjatega. Kui vastajaga võttis värbaja ise ühendust, siis seda arvestage ainult juhul, kui pakkumine oli talle huvitav.

„Pöördusin sugulaste või tuttavate poole“ – siin võtke arvesse ka seda, kui tuttavad/sugulased/sõbrad abistasid CV uuendamisega või üleslaadimisega, testi või intervjuu tegemisega, töötukassasse pöördumisega jms.

„Pöördusin töötukassa poole“ – siin arvestage seda, kui vastaja

- registreeris end töötukassas esimest korda (pärast töölt lahkumist);
- otsis võimalikku töökohta;
- uuris lähemalt tööpakkumist, mida soovitas töötukassa.

Arvestage ainult seda, kui pöörduti töötukassa poole töö otsimiseks. Siin ei lähe arvesse see, kui pöörduti töötukassa poole toetuste või hüvitiste saamiseks. Samuti ei lähe arvesse see, kui osaleti töötukassa kaudu koolitustel/õpingutel. Töötukassa all on siin mõeldud nii Eesti kui ka välisriikide töötukassat või omavalitsuste tööbüroosid.

„Pöördusin töövahendusfirma poole“ – siin võtke arvesse kõiki töövahendusfirmasid. Juhul kui eesmärk oli leida kontakte töövahendusfirma veebilehelt töö leidmiseks, läheb ka see arvesse. Näiteks kui vastati tööpakkumiskuulutusele töövahendusfirma kodulehel.

„Tegin ettevalmistusi ettevõtluse alustamiseks / talu rajamiseks“ – siin arvestage seda, kui otsiti ruume, maad, tööriistu (töövahendeid), taotleti pangalaenu või litsentse.

H16. Nendelt, kes küsimuses H135 ei märkinud tööotsimisviisina töötukassa poole pöördumist, küsitakse, miks nad ei pöördunud. Töötukassas registreerumisega seotut vt H19C.

H17–H18. Küsimuste eesmärk on selgitada välja küsitleva töövalmidus, mis on tööotsimise kõrval töötuskriteeriumi teine element.

H18C. Selle küsimuse eesmärk on hinnata detailsemalt nende olukorda, kes on väljaspool tööjõudu või töötavad osajaga, sest hoolitsevad oma laste või haigete, puudega või eakate sugulaste eest.

Hooldusteenused on:

- koolieelsete lasteasutuste (lastesõimed, lasteaiad, päevakeskused jms) teenused;
- koolilastele pärast koolipäeva lõppu pakutavad ajaveetmisvõimalused (pikapäevarühmad jms);
- lapsehoidjate teenused;
- spetsiaalsed puudega inimeste keskused;
- hooldekodud;
- palgalise hooldaja teenused;
- eakate mobiilsed hooldusteenused;
- koduhooldus jne.

Hooldusteenus ei ole laste või täiskasvanute eest tasuta hoolitsevate sugulaste, naabrite ega lähedaste isikute abi.

„Ei saa selliseid teenuseid endale lubada“ – siin arvestage ühelt poolt leibkonna rahalisi vahendeid, sh tulevast netopalka juhul, kui kasutatakse hooldusteenuseid ja ise töötaks (rohkem), ja teiselt poolt teenuse hinda ja teenusega seotud kulusid transpordile, söögile, riieteile jms-le.

H19C–H21. Küsimuste eesmärk on selgitada küsitlevate suhteid Eesti töötukassaga. **NB!** Neid küsimusi peab esitama kõigile 16-aastastele kuni pensioniealistele, kel alaline töö puudub.

Töötukassas registreerumine ei ole määrav küsitleva majandusliku seisundi määramisel (töötav, töötu või mitteaktiivne). Kui näiteks küsitlev töötab juhutöö ja on samal ajal töötukassas registreeritud, siis peab see nii ka ankeedis kajastuma.

Registreeritud töötu on õppimiskohustuse täitnud 16-17-aastane või 18-aastane kuni vanaduspensioniealine isik, kes ei tööta, on töötuna arvele võetud töötukassas ja otsib tööd. Töötu otsib tööd, kui ta täidab individuaalset tööotsimiskava ning on valmis vastu võtma sobiva töö ja kohe tööle asuma.

H21. Vastuste kirjapanekul peaks teadma, et töötuskindlustus on sundkindlustuse liik, mille eesmärgid on järgmised:

- tööturuteenuste osutamine ja tööturutoetuste maksmine,
- kindlustatule töötuse korral tööotsingute ajaks kaotatud sissetuleku osaline kompenseerimine,
- töötajale töölepingu ülesütlemise ja ametnikule teenistussuhte lõpetamise hüvitamine koondamise korral,
- töötajate nõuete kaitse tööandja maksejõuetuse korral.

Töötuskindlustushüvitise liigid on sissetulekupõhine ja baasmääras töötuskindlustushüvitis.

Õigus sissetulekupõhisele töötuskindlustushüvitisele on kindlustatud isikul, kes on töötuna arvele võetud tööturumeetmete seaduse kohaselt ja kellel on töötuskindlustusstaaz vähemalt 12 kuud töötuna arvelevõtmisele eelnenud 36 kuu jooksul. Kindlustatul on õigus saada sissetulekupõhist töötuskindlustushüvitist kogu töötuna arvel oleku ajal, ent reeglina mitte kauem kui:

- 180 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaz on lühem kui 5 aastat;
- 210 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaz on 5–10 aastat;
- 300 kalendripäeva kindlustatul, kelle kindlustusstaaz on vähemalt 10 aastat.

Õigus baasmääras töötuskindlustushüvitisele on kindlustatud isikul, kes on töötuna arvele võetud tööturumeetmete seaduse kohaselt ja kellel on töötuskindlustusstaaz vähemalt 8 kuud töötuna arvelevõtmisele eelnenud 36 kuu jooksul. Kindlustatul on reeglina õigus saada baasmääras töötuskindlustushüvitist 180 päeva.

Kuni 2025. aasta lõpuni oli õigus saada töötutoetust isikul, kes töötuna arvelevõtmisele eelnenud 12 kuu jooksul oli olnud hõivatud tööga või tööga võrdsustatud tegevusega vähemalt 180 päeva.

100A. Küsimuse eesmärk on saada teada, millal vastaja alustas oma pidevat tööelu. **NB!** Siin peetakse silmas püsivat tööd, mitte lühiajalist töötamist (töötamine koolivaheajal, juhutööd, praktika jms). Seetõttu on seatud kriteeriumiks, et esimeseks tööks loetakse tööd, mis kestis üle kolme kuu. Kui tegemist oli näiteks ehitustööga, kus töötati eri objektidel, kuid mitte ühelgi üle kolme kuu, siis loetakse pidevale tööle asumise ajaks sellel ametialal töötamise algust.

5.7. OSA I. TÖÖELU AASTA TAGASI

Eesmärk

Osas I kogutavat andmestikku kasutatakse tööturu mobiilsuse kirjeldamiseks. Analüüsitakse inimeste liikumisi hõiveseisundite (hõivatud, töötud, mitteaktiivsed) vahel, töökohtade vahetust tegevusalade järgi, geograafilist liikumist jms viimase aasta jooksul. Osa I kogub andmeid küsitletava aastataguse töökohta kohta.

Mõisted

Töötamisperiood – ajavahemik, mil küsitletav töötas. Töötamine on määratletud töökohaga. Töökoht tähendab enamasti mingit ettevõtet või asutust. Lisaks sellele võib töökohaks olla ka talu, pereettevõtte, tegutsemine vabakutselisena, individuaaltöö vms.

Töötusperiood – ajavahemik, mille vältel küsitletav kusagil ei töötanud ja tegeles tööotsimisega ja oli valmis kahe nädala jooksul tööle minema. Töötsimine on ka ettevalmistus ettevõtluse alustamiseks / talu rajamiseks ning varem kokkulepitud töö alguse (kuni kolme kuu jooksul) ootamine.

Mitteaktiivsusperiood – ajavahemik, mille vältel küsitletav ei töötanud ega otsinud tööd.

Juhised

I01. Töötamine on igasugune sissetulekut andev tegevus. Töö on peale palgatöö ka ettevõtlus, talupidamine, vabakutselisena tegutsemine, individuaaltöö, samuti pereliikmete abistamine pereettevõttes või -talus jms. **NB!** Uuringu seisukohalt pole oluline, kas töö oli ametlikult vormistatud või mitte, kas tegemist oli täis- või osaaajatööga, alalise või ajutise tööga. Tööks tuleb lugeda ka ebaseaduslik sissetulekut andnud tegevus (salakaubandus, prostitutsioon jms), kui küsitletav peaks seda nimetama.

Arvestada ei tule vabatahtlikku tööd ega praktikat, mille eest tasu ei maksta.

Kutselised sõjaväelased (ohvitserid ja allohvitserid) arvatakse töötavate isikute hulka. **NB!** Ajateenistust (või sellele vastavat alternatiivteenistust) küsimuses I01 tööks ei loeta. Ajateenistus on ankeedis kajastatud mitteaktiivsuse ühe vormina. Kui küsitletav eelmisel aastal samal ajal lühemat aega (vähem kui kolm kuud) töölt puudus ja hiljem tööle tagasi pöördus, siis loetakse ta töötavaks. Kui aga tegemist oli pikemaajalise (kolme kuud ületava) puudumisega, siis tuleb vastata, et küsitletav eelmisel aastal samal ajal ei töötanud. Selline olukord puudutab ilmselt kõige enam vanemapuhkusel olijaid, kes tuleb siin osas märkida mitteaktiivseteks. Ema- või isapuhkusel viibija, kellel on töökoht, kuhu ta saab pärast seda puhkust tagasi pöörduda, loetakse ajutiselt töölt puudevaks.

I02. Küsimuses mõeldakse aktiivset tööotsimist, st reaalseid töö leidmiseks astunud samme: sotsiaalmeedia, sugulaste või tuttavate kaudu teabe hankimist, otse tööandjate poole pöördumist, süstemaatilist tööpakkumisküsitluste jälgimist ja neile vastamist, tööotsimisküsitluste avaldamist, töövahendusfirma kaudu töö otsimist jne. Kui küsitletav kavatses rajada talu või alustada ettevõtlust ja tegi selle kavatsuse elluviimiseks reaalseid ettevalmistusi, siis loetakse ka seda tööotsimiseks. **NB!** Ainult soov töötada ei ole küsimusele I02 jaatavalt vastamiseks piisav. Vahetegemine töötamissoovi ja reaalse tööotsimise vahel (sh võimalusega kahe nädala jooksul tööle asuda) on väga tähtis, sest sellest sõltub küsitletava liigitamine töötuks või mitteaktiivseks. Kui aga küsitletav ei otsinud aktiivselt tööd seetõttu, et oli juba töö leidnud ja ootas selle algust vastavalt kokkuleppele, siis on see samaväärne töö otsimisega ja vastus küsimusele I02 on „Jah“.

I13. Küsimuse eesmärk on selgitada mitteaktiivsuse põhjus. Kui mitteaktiivsuse põhjus aja jooksul muutus (näiteks küsitletav esmalt õppis ja jäi seejärel vanemapuhkusele), siis tuleb märkida see põhjus, mis oli peamine eelmisel aastal samal ajal. Variant „Kaotanud lootuse tööd leida“ aitab välja tuua tööotsingutes heitunud inimesed, kes oleksid tahtnud töötada, kuid olid kaotanud lootuse tööd leida.

5.8. OSA PL. PLATVORMITÖÖ

Eesmärk

2026. aasta mooduli eesmärk on koguda andmeid üha suuremat tähtsust omandava töötamise viisi kohta: tasu eest või tulu saamise eesmärgil töö tegemine digitaalsete platvormide – veebirakenduste või äppide – vahendusel.

Mõisted

Digitaalse platvormi vahendusel toimuvat tööd iseloomustab kolme osaleja olemasolu:

- 1) töö tegija või teenuse osutaja, st tööd tegev isik;
- 2) töö tellija või teenuse tarbija ehk klient, kes võib olla nii füüsiline kui ka juriidiline isik;
- 3) digitaalne platvorm või äpp, mis kujutab endast veebipõhist vahendusteenust, mille kaudu teenuse osutaja (töötaja) ja tarbija omavahel suhtlevad.

Platvormitöös võivad kõik kolm osalist omavahel otse suhelda (kolmepoolne suhe) või suhtleb teenuse osutaja ainult platvormiga ja teenuse tarbija samuti ainult platvormiga ning platvorm kontrollib ja korraldab näiteks tööde järjekorda, makseid jm töö olulisi aspekte.

Platvormitööks loetakse tööjõu-uuringu 2026. aasta moodulis seda, kui küsitletav on küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul teinud digitaalse platvormi vahendusel tööd või osutanud teenust vähemalt ühe tunni ja saanud selle eest tasu või tulu. Platvormitöö ei ole lihtsalt kaugtöö, mille käigus töötaja töötab väljaspool tavapäraseid tööruume ja on tööandjaga ühenduses infotehnoloogia- ja telekommunikatsioonivahendite kaudu. Platvormitöö ei ole ka lihtsalt hääli- või videokõnede tegemine interneti vahendusel. Platvormitöötajate hulka ei loeta ka digiplatvormi haldava ettevõtte tavatöötajaid, näiteks personali- või finantsspetsialiste, kelle töösuhtes puudub kolmas osaline.

Juhised

PT01. Küsimuse eesmärk on teha kindlaks, kas küsitletav on teinud tasu või tulu saamise eesmärgil tööd mõne digitaalse platvormi vahendusel.

Kaupade müük – arvestage ainult selliste kaupade müümist, millest vähemalt osa on spetsiaalselt tulu saamise eesmärgil toodetud, ostetud või muul moel saadud. Arvesse ei lähe nende asjade müümine, mida majapidamises enam vaja ei lähe või mis on müüdud rahalise kitsikuse leevendamiseks. Lisaks otsesele müügile tuleb selle töö all arvestada ka kaupade reklaamimise, müügiks ettevalmistuse, saatmise ja maksete korraldamise jms tegevusi.

Toidukulleri teenus – arvestage ainult seda, kui inimene on tasu eest teenust osutanud, mitte seda ostnud. Peale toidukaupade läheb arvesse ka muude kaupade kullerteenus.

Sõidujagamis- või taksoteenus – arvestage ainult seda, kui inimene on tasu eest teenust osutanud, mitte seda ostnud.

Majutuse rent – arvestage ainult seda, kui inimene on tasu eest teenust osutanud, mitte seda ostnud. Ainult majutuspinna väljaüürimisest saadav tulu siin arvesse ei lähe. Majutuse renti võib arvestada platvormitööna ainult juhul, kui majutuse väljaüürimisega kaasneb töö, nagu üüripinna koristamine, võimalikud parandustööd, reklaamimine vms. Kui neid tegevusi ei tee küsitletav, vaid keegi teine, siis ei ole majutuse rent platvormitöö.

Meditsiiniteenused – arvesse ei lähe mitte patsiendiga suhtlemiseks või vastuvõtuaegade planeerimiseks mõeldud rakendused, vaid need, mille vahendusel saab teenida tulu või tasu. Arvestage arsti, parameedik, terapeudi, hambaarsti, meditsiiniõe, koduõe, füsioterapeudi ja ka ravipediküürja teenuseid. Ilu- ja heaoluteenused siin arvesse ei lähe, need tuleb märkida isikuhooldusteenuste alla.

Koristamine või oskustööd – arvestage koristust, aknapesu, remondi-, ehitus- ja parandustöid, mööbli kokkupanemist, haljastustöid jms nii teiste inimeste kodudes kui ka ettevõtetes.

Lihtsamad tööülesanded ettevõtetes – arvestage bürootöid, abitöid kaubanduses ja tööstuses, jms ettevõtetes.

Sisuloome tasu eest – arvesse ei lähe tegevused, mille eest küsitletav näiteks juutuuberi või tiktokkerina tasu ei ole saanud.

Professionaalsed teenused – arvestage õigusabi, raamatupidamis-, tõlke- ja toimetamistööd, arhitekti, sisekujundaja, inseneri, fotograafi jms teenuseid.

Lastehoiu- ja hooldusteenused – arvestage nii laste kui ka eakate või puudega inimeste hooldamise teenuseid, nagu söögitegemine, poeskäigud, abi kodutöodes või hügieenitoimingutes, transport, seltsi pakkumine jms. Koduõendus- jm meditsiiniteenused lähevad arvesse vastusevariandi „Meditsiiniteenused“ all.

Muu töö digiplatvormi vahendusel – arvestage tasu eest tehtud tööd ja pakutud teenuseid, mida eespool nimetatud ei ole, sh näiteks veebilehtede ja sotsiaalmeedia modereerimine ja sisukontroll.

PT01A. Peamise platvormi nime küsitakse selleks, et välistada nn valepositiivsed vastused, näiteks sellised rakendused nagu Teams, Zoom, Outlook vms, mida kasutatakse peamiselt suhtluseks.

PT01B. Küsimusega tehakse kindlaks kaupade müügi eesmärk, et otsustada, kas tegu on platvormitööga või mitte.

PT03A. Siin küsimuses arvestage kõiki platvormitöid, mida küsitletav on teinud viimase 12 kuu jooksul. Arvestage ka platvormitööga seotud ettevalmistustööde aega, kuller- ja taksoteenuse puhul ka ooteaega. Küsitakse viimase 12 kuu jooksul töötatud tundide koguarvu.

PT03B. Siin küsimuses arvestage kõiki platvormitöid, mida küsitletav on teinud viimase 12 kuu jooksul. Arvestage ka platvormitööga seotud ettevalmistustööde aega, kuller- ja taksoteenuse puhul ka ooteaega. Küsitakse kuus keskmiselt töötatud tundide arvu.

PT03C. Siin küsimuses arvestage kõiki platvormitöid, mida küsitletav on teinud viimase 12 kuu jooksul. Arvestage ka platvormitööga seotud ettevalmistustööde aega, kuller- ja taksoteenuse puhul ka ooteaega. Küsitakse nädalas keskmiselt töötatud tundide arvu.

PT04. Siin küsimuses arvestage kõiki platvormitöid, mida küsitletav on teinud viimase 12 kuu jooksul. Kui vastajal on raskusi kahe vastusevariandi vahel otsustamisega, valitakse suurem osa. Arvestage osakaalu kõigis sissetulekutes viimase 12 kuu jooksul, k.a palk, lisatasud, juhtimistasud, tükitasud, jootraha, puhkusetasud, preemiad, sõidukulud jms. Arvesse lähevad ka mitterahalised sissetulekud (kinkekaardid, tooted jms).

PT05. Siin küsimuses arvestage kõiki platvormitöid, mida küsitletav on teinud viimase 12 kuu jooksul.

See on olnud ainus kättesaadav töö – arvestage juhul, kui muud tööd polnud saada tööpuuduse, küsitleva keeleoskuse, elukoha vms-l põhjusel.

Paindlik töökorraldus – arvestage juhul, kui platvormitöö kasuks otsustati paidliku tööaja, töökoha, tööülesannete, töökoormuse vms tõttu, mis lubas paremat töö ja eraelu ühendamist.

Võimalus teenida lisasissetulekut – arvestage juhul, kui platvormitööd tehti kõrvaltööna veel ühe sissetuleku teenimiseks.

Oma äri arendamine – arvestage näiteks ettevõtjatel, kes kasutavad platvormi oma äri laiendamiseks või sissetuleku suurendamiseks.

Mind huvitavat tööd saab teha ainult või peamiselt digiplatvormi vahendusel – see vastusevariant sobib näiteks sisuloojatele või muudele tegevustele, mida saab teha ainult digitaalsete platvormide vahendusel.

PT06. Siin küsimuses arvestage ainult peamist platvormitööd, mille kohta vastati küsimuses PT01. Küsimusega mõõdetakse töötaja iseseisva otsustusõiguse ulatust platvormitöö ülesannete valimisel.

PT07ABC. Siin küsimuses arvestage ainult peamist platvormitööd, mille kohta vastati küsimuses PT01. Küsimustega mõõdetakse, kuivõrd on iseseisva otsustamise õigus platvormitöös võimalik ning kas see toob kaasa tööga seotud negatiivseid tagajärgi.

PT08. Siin küsimuses arvestage ainult peamist platvormitööd, mille kohta vastati küsimuses PT01. Küsimusega mõõdetakse töötaja iseseisva otsustamise õiguse ulatust töötamise kellaaja ja töökoormuse valikul.

PT09. Siin küsimuses arvestage ainult peamist platvormitööd, mille kohta vastati küsimuses PT01. Küsimusega mõõdetakse töötaja iseseisva otsustamise õiguse ulatust platvormitöö hinna kujundamisel.

Kindla hinna on määranud platvorm, rakendus või kliendid – arvestage juhul, kui töötajal ei ole mingit mõju töö või teenuse hinna kujunemisele.

Platvorm, rakendus või kliendid on andnud hinnavaheemiku – arvestage juhul, kui näiteks töötaja saab pakkuda välja oma hinnavaheemiku, kuid platvormil on samuti oma hinnakujundusreeglid, näiteks hinna määramine töötaja reitingu alusel vms.

Hind on kujunenud läbirääkimistel platvormi, rakenduse või klientidega – arvestage juhul, kui töötaja lepib hinna kokku näiteks teenuse tarbija või kliendiga.

Olen ise hinna määranud – arvestage ka näiteks juhul, kui töötaja määrab hinna, millest platvorm võtab endale kindlaks määratud osa.

Hinna on määranud muu osapool – kehtib nende tööde ja teenuste puhul, mille hind on kindlaks määratud näiteks seadusaktidega.

PT10. Siin küsimuses arvestage ainult peamist platvormitööd, mille kohta on vastatud küsimuses PT01. Võtke arvesse nii rahalist kui ka mitterahalist hüvitist (näiteks otsese raviteenusena).

Jah, saaksin hüvitist kui platvormi või rakenduse töötaja – valige see vastusevariant, kui töötaja saaks hüvitist mitmest allikast ja vähemalt üks neist oleks seotud tema peamise platvormitööga.

Jah, saaksin hüvitist mujalt kui platvormilt või rakendusest – siin arvestage ka seda, kui töötaja maksab ise enda eest sotsiaalmaksu, et saada tervisekassa kindlustust, on sõlminud tervisekindlustuse mõne kindlustusfirmaga, saaks hüvitist oma teise töökoha kaudu vms.

PT11A, PT11B. Nende küsimuste eesmärk on teha kindlaks, kas töö, mille kohta küsitletav vastas D-osas põhitööna või E-osas kõrvaltööna (mitme kõrvaltöö olemasolul peamine kõrvaltöö), oli samuti platvormitöö.

5.9. OSA YE. HARIDUS

Eesmärk

Osa YE eesmärk on koguda teavet kõrgema lõpetatud haridustaseme kohta. Osas YE kogutavate andmete põhjal arvutatakse olulisi haridusnäitajaid: tööjõu haridustase, töötuse määr hariduse järgi jms.

Mõisted

Formaalharidus – riiklike õppekavadega fikseeritud ja organisatsiooniliselt tagatud haridus.

Formaalharidussüsteem on hierarhiliselt struktureeritud haridussüsteem alates algkoolist kuni ülikoolini.

Juhised

YE1–YE10. Vt „Sotsiaaluuringute ankeedi üldjuhend (2026)“.

S01–S03. Õppekava juurde kuuluva praktika või töö puhul tahetakse teada selle kestust ja tasustatust.

Arvesse tuleb võtta ainult sellist praktikat või tööd:

- mille eest sai koguda ainepunkte (ka juhul, kui selle läbimine ei olnud kohustuslik);
- mis toimus väljaspool kooli olevas töökohas (nt firmas, asutuses või MTÜ-s).

Arvesse ei lähe:

- haridusasutuses (nt kooli töökojas) saadud töökogemus;
- töökogemus, mis oli eelduseks õpingute alustamisel;
- töökogemus, mis omandati pärast kõrgeima lõpetatud hariduse edukat läbimist (nt residentuur arstidel).

S02. Kui praktika või töö läbiti mitmes jaos, tuleks need ajavahemikud kokku liita. Juhul kui vastja ei oska täpset kestust öelda, kirjutage vastus hinnanguna.

S03. Kui õpingute ajal toimus praktika või töö mitmes jaos ja vähemalt ühe eest neist saadi tasu või kompensatsiooni, on vastus „jah“.

5.10. OSA J. ÕPINGUD

Eesmärk

Osa J eesmärk on koguda teavet õpingute kohta viimasel neljal nädalal. Kõrvutades osa J küsimustikku eelmiste osadega, saab analüüsida, kui palju õppureid samal ajal töötab. Saab ka hinnata, kui palju on noori, kes ei tööta ega õpi. Osas J kogutavate andmete baasil arvutatakse olulisi haridusnäitajaid: elukestev õppimine, kursustel osalemine, õpingutes osalemise määr.

Mõisted

Formaalharidus – riiklike õppekavadega fikseeritud ja organisatsiooniliselt tagatud haridus.

Formaalharidussüsteem on hierarhiliselt struktureeritud haridussüsteem alates algkoolist kuni ülikoolini.

Mitteformaalne haridus – organiseeritud õppetegevus kindlatele huvigruppidele kindlate programmide alusel.

Mitteformaalse hariduse alla kuuluvad ametlikud kursused, seminarid ja muud õppused, mis toimuvad väljaspool formaalharidussüsteemi, kuid mida korraldavad formaalsed organisatsioonid (näiteks koolituskeskused jm).

Vabaharidus – omandatakse huvist lähtuvalt oma initsiatiivil koostatud õppekava järgi olenevalt vajadustest ja võimalustest. Vabahariduses ei rakendata tavaliselt üldkehtivaid õppekavu. Õpingute sisu ja töökorraldus otsustatakse enamasti õpetaja ja õppijate kokkuleppel. Õppetegevust korraldavad tavaliselt vabatahtlikud organisatsioonid (huvialaseltsid, kultuurimajad, raamatukogud, usuorganisatsioonid jm) ja/või mitteformaalsed grupid.

Informaalne haridus – iseseisev planeeritud enesetäiendamine. Õpe, mis hõlmab igasugust teadlikku õppimist mitmesuguste tegevuste ja suhtluskanalite kaudu, olenemata ajast ja keskkonnast. Informaalne õpe ei ole struktureeritud ning sel puuduvad otsesed õpieesmärgid, õppekavad ja -materjalid. Puudub õpet korraldava asutus. Informaalse õppe alla ei kuulu formaalharidussüsteemi õpingutes või koolitustel osalemine.

Elukestev õpe – kõik elu jooksul ette võetud õpitegevused (formaalsed, mitteformaalsed ja informaalsed) eesmärgiga parandada teadmisi ja oskusi ning suurendada oma pädevust iseenda, kodanikkonna, ühiskonna ja/või tööturu vajaduste kohaselt.

Juhised

YE11. Fikseerida on vaja vaid need õpingud, mis olid suunatud teatud üld-, kutse-, eri- või ametialase hariduse omandamisele formaalharidussüsteemis, st õpingud üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või kõrgkoolis. Arvesse lähevad õpingud nii päeva- ja õhtuõppes kui ka kaugõppes (samuti nii täis- kui ka osakoormusega õppes), sealhulgas ka juhul, kui õpingutes on vaheaeg, kuid formaalne side õppeasutusega on säilinud (nt akadeemiline puhkus).

Üldhariduskool on põhikool (9-klassiline), keskkool ja gümnaasium. Kutseõppeasutused on kutsekoolid, kutsekeskkoolid, tehnikakoolid ja tehnikumid. Kõrgkoolid on ülikoolid, instituudid ja akadeemiad.

J02A. Küsimuse eesmärk on küsitleda nii koolivaheajal olijaid, õppepuhkusel / akadeemilisel puhkusel viibijad kui ka edasiõppimiskavatsusega koolilõpetajaid. Pole oluline, kas küsitletav kavatseb õpinguid jätkata samas koolis, mõnes teises koolis või järgmisel haridustasemel (näiteks pärast gümnaasiumi lõppu kõrgkoolis). **NB!** Vastus on jaatav juhul, kui küsitletav ise on kindel, et jätkab õpinguid. Lõplikku vastust tema kooli vastuvõtmise kohta ei pruugi veel olla.

Kui koolivaheajale jäämisest on möödas üle nelja nädala (uuringunädal kaasa arvatud), siis esitatakse järgmised küsimused selle kohta, kuhu kavatsetakse edasi õppima asuda. Kui koolivaheajale jäämisest on möödas neli nädalat või vähem, küsitakse õpingute kohta enne koolivaheaega.

J02B. Uuringus käsitletakse õppijatena ka neid, kes ei õpi ega kavatse õpinguid jätkata, kuid on õpingud lõpetanud või katkestanud viimase nelja nädala jooksul. Sel juhul esitatakse järgmised küsimused lõpetatud või katkestatud õpingute kohta.

YE110, YE12V–YE16V. Vt „Sotsiaaluuringute ankeedi üldjuhend (2026)“.

J15A. Küsimusega selgitatakse välja, kas küsitletav on viimase nelja nädala jooksul osalenud koolitusel. Koolituse all arvestatakse ankeedis ka seminare, konverentse jms. **NB!** Koolituste hulka ei loeta huvialaringe, sporditreeninguid jms, mille eesmärk ei ole täiendus- või ümberõpe. Koolituste alla ei arvestata ka iseseisvat õppimist ilma ühegi õppeasutuse või koolitusfirma abita, kuid arvestatakse ülikoolide pakutavaid veebiõppekursusi (nn MOOC-kursused).

Arvestatakse ka koolitusi, mis algasid varem kui neli nädalat tagasi või kestavad edasi pärast uuringunädala lõppu, kui osa koolitusest toimus viimase nelja nädala jooksul. Kui küsitletav osales viimase nelja nädala jooksul mitmel koolitusel, siis küsitakse kõige viimase kohta, kui osales samal ajal mitmel koolitusel, siis küsitletavale kõige olulisema kohta.

Töölase kursuse ja koolituse alla tuleb märkida kõik need kursused, mis on seotud küsitletava tööga (ametialaste oskuste parandamine, soov saada ametikõrgendust, täiendus- või ümberõpe vm). Kui küsitletav võttis viimase nelja nädala jooksul osa mõnest tööalasest konverentsist, seminarist vms, märgitakse vastusevariant „Töölane konverents, seminar“. „Töötute koolitus“ alla kuulub igasugune koolitus, mida saab lugeda tööotsingute osaks, st töötukassa või töövahendusefirma vahendusel saadud koolitus. „Huvialaga, harrastusega seotud koolitus“ alla kuuluvad kõik need koolitused, mis ei ole seotud töö ega töötusega, vaid küsitletava huviala või harrastusega ja toimuvad tema enda initsiatiivil.

J19. Kui näiteks koolitus toimus/toimub kahe kuu jooksul üle nädala teispäeviti, siis on vastuseks 2 kuud ehk vastusevariant „1 kuu kuni 3 kuud (vähemalt 1 kuu, kuid vähem kui 3 kuud)“.

J16A. Küsimusega selgitatakse välja, kas küsitletav on viimase 12 kuu jooksul osalenud koolitusel. Täpsem juhend on J15A all.

AESK01VALIK, AESK04VALIK. Oluline on see, et õppimise eesmärk on olemas enne selle õppimissündmuse toimumist. Informaalne õppimine ei toimu juhuslikult. Juhuslikku ja teadvustamatut õppimist toimub igal inimesel iga päev, aga seda siin arvesse ei võeta. Näited informaalse õppe alaliikide kaupa:

Millegi õppimine pereliikmelt, sõbralt või kolleegilt:

- isa juhendamisel terrassi ehitamise õppimine;

- kolleegilt uue programmi kasutamise nippide õppimine;
- sõber aitab koos suusatamas käies tehnikat lihvida.

Õppimine/enesetäiendamine trükimaterjalide abil (raamatud, erialaajakirjad vms):

- koerakasvatusraamatu lugemine enne kutsika võtmist;
- arst hoiab end valdkonnaga kursis ja loeb artikleid erialaajakirjadest;
- üliõpilane uurib isiklikust huvist õppekavaväliseid materjale;
- uue tööriista kasutusjuhendi lugemine.

Õppimine/enesetäiendamine elektroonilise seadme vahendusel (arvuti, nutiseade, televiisor, raadio vms):

- võõrkeeleeõpe mobiilirakenduse abil;
- telerist investeerimisteemalise saate vaatamine eesmärgiga saada valdkonnas asjatundlikumaks;
- raadiost ajaloosaate kuulamine, et mõne ajaloo perioodi kohta rohkem teada saada;
- märksõna *Mehhiko* sisestamine otsingumootoris, et enne reisi sihtkoha geograafia ja kliima kohta rohkem teada saada.

Õppimine/enesetäiendamine giidiga ekskursioonidel (muuseumides ja ajaloolistes, loodus- või tööstuspaikades):

- giidiga muuseumiekskursioon tutvumaks temaga, millest inimene soovib rohkem teadmisi omada;
- audiogiidi kasutamine kunstinäitusel teoste paremaks tundmaõppimiseks;
- arhitektuuri- ja ajaloo huviliste seltskonna mõisakülastus giidi juhendusel.

Iseseisev õppimine/enesetäiendamine õppekeskustes (k.a raamatukogud):

- raamatukogus või arhiivis kohapeal teavikutega töötamine ja millegi õppimine;
- ülikooli tehnoloogialaboris väljaspool õppetööd 3D-printeri kasutama õppimine;
- huvikeskuses iseseisvalt mõne uue tegevuse õppimine.

Mõned õppimised võivad sobida mitme liigi alla, sel juhul tuleks valida neist sobivaim.

5.11. OSA K. TAUSTANDMED

Eesmärk

Tausttunnuste abil, mida küsitakse leibkonnaküsitluses ja osas K, kogutakse soo, vanuse, rahvuse, elukoha, koduse keele jms infot tööturunäitajate tarbeks. Vanemate sünniriiki on oluline teada, et määratleda välispäritolu ehk immigrantrahvastikku ja analüüsida selle integreerumist Eesti tööturul.

Mõisted

Välispäritolu rahvastik – Eestis elavad inimesed, kelle vanemad on sündinud välisriigis.

Sünniriik – riik, kus küsitletav on sündinud või mis oli tema ema peamine elukohariik küsitletava sünnihetkel – praeguse haldusjaotuse järgi.

Juhised

YC3i. Juhul kui vastajal on nii lihane kui ka kasuvanem, tuleb ära märkida selle vanema sünniriik, kes tegelikult lapse kasvatamisel osales. Kui vastajal on kaks samast soost vanemat, võib olenemata soost ühe vanema sünniriigi kirjutada lahtrisse „isa sünniriik“ ja teise vanema sünniriigi lahtrisse „ema sünniriik“.

Riigi nimi tuleb valida praegu kehtiva haldusjaotuse järgi. Erandiks on aastatel 1920–1945 Eesti Vabariigi endisel territooriumil (s.o Petserimaal või Narva jõe tagusel alal) sündinud isikud. Nende sünniriik ei lähe kirja praegu kehtiva haldusjaotuse järgi, vaid kõigepealt tuleb valida „Välisriik“ ja järgmises küsimuses variant „Eesti Vabariigi endine territoorium Petserimaal ja Narva jõe tagune ala“.

YC3e. Juhul kui vastajal on nii lihane kui ka kasuvanem, tuleb ära märkida selle vanema sünniriik, kes tegelikult lapse kasvatamisel osales. Juhul kui vastajal on kaks samast soost vanemat, võib olenemata soost ühe vanema sünniriigi kirjutada lahtrisse „isa sünniriik“ ja teise vanema sünniriigi lahtrisse „ema sünniriik“.

Riigi nimi tuleb valida praegu kehtiva haldusjaotuse järgi. Erandiks on aastatel 1920–1945 Eesti Vabariigi endisel territooriumil (s.o Petserimaal või Narva jõe tagusel alal) sündinud isikud. Nende sünniriik ei lähe kirja praegu

kehtiva haldusjaotuse järgi, vaid kõigepealt tuleb valida „Välisriik“ ja järgmises küsimuses variant „Eesti Vabariigi endine territoorium Petserimaal ja Narva jõe tagune ala“.

K03a. Sünniriik on riik, kus küsitletava sünni ajal elas küsitletava ema. Riigi nimi tuleb märkida praegu kehtiva haldusjaotuse järgi. Kui sellist riiki loetelus ei ole, tuleb valida variant „Muu“ ja kirjutada riigi nimi väljale „Ei leia loendist“. Pikema selgituse saab vajaduse korral kirjutada kommentaariväljale.

Erandiks on aastatel 1920–1945 Eesti Vabariigi endisel territooriumil (s.o Petserimaal või Narva jõe tagusel alal) sündinud isikud. Nead ei märgi oma sünniriiki praegu kehtiva haldusjaotuse järgi, vaid märgivad selleks „Eesti endine territoorium Petserimaal või Narva jõe tagune ala“.

K03DA–K03DK. Kui vastaja on sündinud välisriigis, kirjutage tema Eestisse elama asumise aasta. Kui vastaja on Eestisse elama asunud mitu korda, pange kirja hiliseima Eestisse elama asumise aasta. Sellel või eelmisel aastal Eestisse elama asunutel tuleb märkida ka kuu.

Kui vastaja on sündinud Eestis ja elanud mitu korda välismaal, märkige hiliseima Eestisse elamise asumise aasta. Juhul kui vastaja on elanud väljaspool Eestit alla aasta, siis seda ei tule kirja panna.

K03. Praegust elukohta küsitakse siin ainult neilt küsitletavatest, kes elavad ajutiselt leibkonnast eraldi.

Elukoha all on mõeldud inimese tegelikku, mitte sissekirjutusjärgset elukohta. Eestis asuva elukoha puhul tuleb märkida küla/aleviku/alevi/linna (Tallinna ja Kohtla-Järve puhul ka linnaosa) nimi. **NB!** Eristamaks **kattuvate nimedega** asulaid ja valdasid, tuleb jälgida, et õige oleks nii vald, maakond (näiteks Abaja küla Saare maakonnas ja Abaja küla Järva maakonnas; Allika küla Kernu vallas Harju maakonnas ja Allika küla Kuusalu vallas Harju maakonnas) kui ka asula tüüp (näiteks Rapla linn ja Rapla vald, Põlva linn ja Põlva vald, Vändra alev ja Vändra vald).

Välismaal elavatel isikutel märkige lisaks riigi nimele välisriigi haldusjaotuse järgi selle piirkonna nimetus, kus küsitletav elab. Kui tegemist on linnaga, siis märkige ka linna nimi.

Leibkonnast ajutiselt eraldi elava leibkonnaliikme elukohaks tuleb märkida tema praegune elukoht, mitte leibkonna elukoht. Kui elukoha fikseerimisel tekib raskusi selle tõttu, et küsitletaval oli korraga mitu elukohta, siis tuleb aluseks võtta peamine elukoht (koht, kus küsitletav põhiliselt ööbis). Kajastada tuleb ka elukohamuutused ühe linna, alevi või küla piires; ühe maja või talu piires elukohamuutusi arvestada pole tarvis.

NB! Et isikuid küsitletakse hiljemalt kahe nädala jooksul pärast uuringunädalat, tähendab „praegu“ enamasti sama mis „uuringunädalal“. Kui keegi on elukohta muutnud pärast uuringunädalat, tuleb elukohaks märkida elukoht uuringunädalal.

NB! Et vältida eluloo seisukohalt vähetähtsate elukohavahetuste fikseerimist, pole tarvis arvestada õppimisaegseid elukohamuutusi.

K05A–K05E. Küsimustes eeldatakse, et esimest kodust keelt valdab vastaja emakeelena või vabalt ning juhul kui kodus kasutatakse suhtlemisel ka teisi keeli, on eesmärk just nende oskuse teadasaamine. Taseme väljaselgitamise hõlbustamiseks on valida kolm taset.

K06–K07. Küsimuste eesmärk on teha kindlaks, milliseid keeli vastaja lisaks kodustele keeltele oskab ja mis tasemel ta neid valdab.

YF1. Põhiseisundite määramisel tuleb eelkõige lähtuda sellest, kelleks küsitletav ennast ise peab. Arvestada tuleb tavapärasest olukorda, mitte erandlikku hetkeolukorda. Töölt ajutiselt puuduvad isikud (sh ka emapuhkusel/isapuhkusel olivad, haiguse, vigastuse tõttu jms põhjustel töölt puudujad) arvestatakse töötavateks. Samuti arvestatakse töötamisena juhutöö tegemist.

Kui isik võiks korraga kuuluda mitmesse küsimuses nimetatud rühma (nt pensionärist koduperenaine), tuleb valida see seisund, mis küsitletava arvates on olulisem.

Reservväelaste õppekogunemistel osalev töötaja on tööga hõivatud, kui tal on säilinud töösuhe tööandjaga.

Vanemapuhkusel olev lapsevanem või inimene, kes hooldab tasuta oma pereliiget (vanurit või puudega isikut) ega ole hõivatud ühegi tööga, on selle määratluse järgi töötav või kodune.

K09–K11. Küsimuste eesmärk on saada ülevaade küsitletava elatusallikatest ja sellest, kuidas ta eluga toime tuleb. Kõik märgitud toetused, tulud ja sissetulekud võivad olla nii Eestis kui ka välismaal saadud.

Palk, töötasu – tasu töö (sh juhutöö) eest, mis saadakse rahas või natuuras (toiduained, küte vms); kõik töö eest saadavad hüvitised, k.a honorar, lepinguline tasu, preemia, samuti tükitöö korras tasustatud töö eest saadud tulu, jootraha ning komisjonitasu või tööandjaga kokkulepitud protsent käibest. Töötasu on ka mõne kindla töö, uurimuse või projekti tarbeks saadud stipendium või muu raha.

Tulu ettevõtlusest/talupidamisest/äritegevusest – tulu tootmis-, vahendus- või äritegevusest, milles küsitletav on ise aktiivselt tegev. See, kas tegemist on üksikisiku või ettevõttega, kas ettevõte on registreeritud või mitte, ei ole oluline.

Omanditulu, sissetulekud kapitalilt (renditulud, dividendid, intressid) – tulu omandi (kinnis- või vallasvara) väljaüürimisest, väljalaenatud raha või hoiuse intressidest, aktsiadiividendidest, ettevõtlusest, äritegevusest või mõnest muust tegevusest, milles küsitletav ei ole ise aktiivselt tegev.

Pension – vanadus-, rahva-, toitjakaotus- või muu pension (v.a töövõimetuspension).

Laenud – õppelaenud või muud kohe tarbimiseks mõeldud laenud. **NB!** Eluruumide, hoonete vms ostmiseks võetud laenud siin arvesse ei lähe.

Hoiused, säästud, vara müük – oma hoiuarvelt võetud raha; aktsiate või fondiosakute, kinnis- või vallasvara müük, st varem kogutud vara realiseerimisest saadud elatis.

NB! Vahet tuleb teha töövõimetuspensioni ja töövõimetoetuse saajatel. Töövõimetoetus kuulub vastuse „Puude ja tervisega seotud toetused“ alla, kuigi seda maksab töötukassa.

23 Töövõimetuspension

43 Töötuskindlustushüvitis, töötutoetus, muud töötukassa kaudu makstud summad (v.a töövõimetoetus)

41 Puude ja tervisega seotud toetused (k.a puudega inimese õppetoetus, töövõimetoetus)

K15. Ametiühing on töötajate huve esindav organisatsioon. Ametiühing võib olla oma asutuses/ettevõttes, kuid sagedamini on see eriala- või valdkonnapõhine, st kaitseb samal erialal või samas valdkonnas eri tööandjate juures töötavate isikute huve (Eesti Õdede Liit, Raudteelaste Ametiühing, Meremeeste Sõltumatu Ametiühing).

YG1, YG3A, YG3B. Vt „Sotsiaaluuringute ankeedi üldjuhend (2026)“.

5.12. OSA EV. EESTI 2035

Eesmärk

Selles osas kogutakse riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ eesmärkide mõõtmiseks vajalikke andmeid. Strateegia eesmärk on kasvatada ja toetada elanike heaolu nii, et Eesti oleks ka tulevikus parim elu- ja tööpaik.

Juhised

EV01. Siin küsimuses võtke arvesse nii teatris kui ka kinos ja kontsertidel käimist, samuti osalemist spordisündmustel kas pealtvaataja või võistlejana. Arvesse läheb ka raamatukogude, muuseumite või näituste külastamine ja kirjandussündmustest osavõtt. Kui vastaja on osalenud veebikontserdil või -etendusel, lugege ka see kultuurisündmuse külastamiseks.

Arvestage ka virtuaalkülastusi kui kõiki uusi teenuseid, mida kultuuriasutused on pakkunud. Näiteks autokino, virtuaalne muuseumituur, raamatukoguhoidja loeb lapsele raamatut ette, veebis toimuvad live-kontserdid, veebiteater jm.

EV021, EV02. Tasustamata vabatahtlik tegevus on töö, mida tehakse vabatahtlikult rahalist tasu saamata ühiskonna või nende inimeste heaks, kes ei kuulu vastaja leibkonda ega ole tema sugulased. Vabatahtlik tegevus võib olla igasugune üksikisikutele osutatav nii vahetu kui ka mõne organisatsiooni kaudu saadav abi, samuti omaalgatuslik ühistegevus naabruskonna või kodukandi elukeskkonna parandamiseks vms tegevus ühiskonna hüvanguks.

Vabatahtliku tegevuse hulka kuulub näiteks haridusalane tegevus õpetaja või juhendajana, sh huvialakoolides, ringides ja pühapäevakoolides ning noorsootöö ja koolituste korraldamine; sporditöö täiskasvanute ja lastega treeneri või kohtunikuna ning spordiürituste korraldamine; kultuuriühenduste abistamine kontsertide, etenduste, festivalide ja näituste korraldamisel ning laulu-, tantsu- ja käsitööseelte ringitöö korraldamine; sotsiaalabitöö inimeste heaks (eakate või puuetega inimeste jt abivajajate aitamine kodutöös või poeskäimisel vms); muinsuskaitse- või kohaliku paikkonna loodus- ja elukeskkonna säilitamise ja parandamise tegevused; töö naabrivalves ja kaitseliidu organisatsioonides ning tegutsemine abipolitseiniku või vabatahtliku päästjana.

Siia kuulub ka juhtimis- ja administratiivtöö mittetulunduslikes organisatsioonides, sh organisatsiooni abistamine erialaste teadmiste ja oskustega (nt raamatupidamine, juriidiline nõustamine, konverentside korraldamine jms).

Arvesse läheb ka abivajajatele transpordiabi pakkumine; abivajajate vaba aja sisustamine või tugiisikuks olemine; osalemine heakorra- või päästetöödel; osalemine heategevuskampaaniates ja mõne organisatsiooni aitamine vahendite kogumisel; projektide kirjutamine või koostada aitamine, mõne organisatsiooni huvide esindamine

avalikkuse ees või otsustajate seas; vabatahtlikuna toidu või esmatarbekaupade kogumine, pakkumine või müümine; osalemine mõne organisatsiooni töörühma või komisjoni töös; mõne organisatsiooni heaks veebilehe haldamine; teavitustöö infomaterjalide koostaja või levitajana.

Oma pereliikmete abistamist ega (rahalist või esemelist) annetamist vabatahtlikuks tegevuseks ei loeta.

Samuti ei lähe vabatahtliku tegevuse all arvesse doonorlus, hääletajate auto peale võtmine, (kohustuslik) koolipraktika, kohtu, alaealiste komisjoni vm institutsiooni määratud ühiskondlikult kasulik töö, iseenda valimiskampaania korraldamine, omaste hooldamine, meeleavaldustel osalemine, allkirja andmine.

Viisakusavaldused ja inimlik käitumine ei ole vabatahtlik tegevus, nt kellegi üle tee aitamine, kellegi raskete kottide kanda aitamine, kukkuja üles aitamine ühekordselt jms. Tasu ei ole lähetuskulude katmine, nt transpordi- või ööbimiskulude hüvitamine.

EV03A. Kui abistate või hooldate mitut eri vanuserühmas leibkonnaliiget, siis arvestage vastamisel selle lähedase vanust, kelle hooldamisele kulub rohkem aega.

EV04. Kui abistate või hooldate mitut leibkonnaliiget, siis arvestage kõik tunnid kokku.